

Bibliotekos pažangai

LIETUVOS
NACIONALINĖ
MARTYNO
MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

PROJEKTO „BIBLIOTEKOS PAŽANGAI“

BIBLIOTEKŲ VADOVŲ APKLAUSA

2009

(2 instrumentas)

**PERKANČIOJI
ORGANIZACIJA:**

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

**PERKANČIOSIOS
ORGANIZACIJOS
KONTAKTINIS ASMUO:**

Ugnė Rutkauskienė

ATLIKĖJAS:

UAB "TNS Gallup"

PROJEKTO VADOVAS:

Viktorija Jonikova

ATASKAITĄ RENGĖ:

Dalia Mazuronytė, Lina Jasaitienė, Viktorija Jonikova

**TYRIMO VYKDYMO
KOMANDA:**

CAWI sistemos administratorius: Donatas Tarasevičius
Duomenų failo paruošimas: Dainius Derkintis
Telefoninių apklausų centro vadovė: Edita Zviedrienė
Telefonines apklausas atliko: Laura Joniškytė

KONTAKTAI:

TNS Gallup, Raugyklos g. 15, LT-01140 Vilnius, Lietuva
tel. (5) 210 66 19, fax. (5) 210 66 01,
e-mail: viktorija.jonikova@tns-gallup.lt

Turinys

1. Tyrimo metodologija	3
2. Tyrimo rezultatų santrauka	3
3. Apklausoje dalyvavusių bibliotekų vadovų charakteristikos	8
4. Esamos padėties bei perspektyvų analizė	9
4.1. Viešos interneto prieigos plėtros planai.....	9
4.2. Veiksniai, lemiantys viešos interneto prieigos vietų plėtrą	11
4.3. Kompiuterių viešos interneto prieigos darbo vietose keitimo planai	12
4.4. Svarbiausi veiksniai, lemiantys kompiuterių atnaujinimą.....	14
4.5. Viešą interneto prieigą teikiančių filialų skaičius.....	15
4.6. Priežastys, kodėl nėra teikiamos viešos interneto prieigos paslaugos.....	16
4.7. Bibliotekų ir viešos interneto prieigos biudžetų pokytis per 2008 metus	17
5. Populiariausios bei numatomos stiprinti bibliotekų veiklos sritys	19
5.1. Populiariausios viešųjų bibliotekų teikiamos paslaugos.....	19
5.2. Viešųjų bibliotekų paslaugos, kurios bus populiariausios ateityje.....	20
5.3. Viešųjų bibliotekų teikiamos paslaugos, kurias planuojama stiprinti.....	21
5.4. Bibliotekų teikiamų paslaugų populiarumo bei su jomis siejamų planų palyginimas	23
6. Viešos interneto prieigos naudojimas, skatinimas bei nauda bendruomenei.....	23
6.1. Viešos interneto prieigos nauda bendruomenei	23
6.2. Viešos interneto prieigos naudojimas ir skatinimas.....	24
6.3. Viešos interneto prieigos skatinimo priemonės.....	26
7. Bibliotekininkų įgūdžiai, metodinė ir techninė pagalba	28
7.1. Bibliotekininkų gebėjimai ir įgūdžiai teikiant viešos interneto prieigos paslaugas	28
7.2. Metodinė pagalba teikiant viešos interneto prieigos paslaugas	30
7.3. Viešos interneto prieigos vietų techninis aptarnavimas	31
8. Bibliotekų teikiamos paslaugos ir įvaizdis.....	32
8.1. Paslaugų teikimo ar materialinės bazės pokyčio vertinimas	32
8.2. Bibliotekos įvaizdis bibliotekininkų akimis.....	34
9. Išvados ir apibendrinimai	36

1. Tyrimo metodologija

Bibliotekų vadovų apklausa buvo vykdoma internetu. Tyrimo metu buvo taikomas ištinės atrankos metodas. Apklausa pradėta vykdyti 2009 rugsėjo 21 dieną, baigta 2009 spalio 5 dieną. Apklauskos metu apklausti visi 65 bibliotekų vadovai.

Analizuojant respondentų atsakymus į klausimus, ataskaitoje pateikiami bendrieji ir pagal įvairias respondentų charakteristikas paskaičiuoti atsakymų pasiskirstymai.

Kadangi tyrimo metu buvo apklausta generalinė visuma, visi skirtumai tarp bibliotekų vadovų atsakymų yra statistiškai reikšmingi (paklaida lygi „0“).

2. Tyrimo rezultatų santrauka

Esamos padėties bei perspektyvų analizė

Viešos interneto prieigos plėtros planai

Viešos interneto prieigos plėtra jau įgyvendinta daugiau nei pusėje miesto bibliotekų: **58%** bibliotekų vadovų teigia, kad per artimiausius 2 metus centrinėje bibliotekoje ar filialuose mieste viešos interneto prieigos vietų kurti jau **nebeplanuojama**. Likusiose miesto bibliotekose (40%) viešos interneto prieigos plėtra bus tęsiama toliau.

2008 metais vykusio tyrimo duomenimis viešos interneto prieigos plėtrą miestų bibliotekose **planavo** absoliuti dauguma vadovų (**94%**).

Kaimo bibliotekose planuojama intensyvi viešos interneto prieigos plėtra: **82%** bibliotekų vadovų nurodo, kad jų vadovaujamuose kaimo filialuose viešos interneto prieigos vietų skaičius bus **didinamas**. Tik 17% kaimo bibliotekų viešos interneto prieigos vietų skaičius nebus didinamas.

Viešos interneto prieigos plėtrai kaimo bibliotekose buvo ruošiamasi jau nuo **2008** metų (praėjusiais metais naujas viešos interneto prieigos darbo vietas kaimo bibliotekose **planavo kurti 93%** vadovų).

APIBENDRINTAI:

- viešos interneto prieigos vietų diegimą jau **baigė 25%** bibliotekų (neplanuoja kurti naujų prieigos vietų nei miesto, nei kaimo bibliotekose);
- intensyvus viešos interneto prieigos vietų **kūrimas ir mieste, ir kaime** numatomas **39%** bibliotekų;
- intensyvią prieigos vietų **plėtrą tik kaimo** bibliotekose numato **36%** bibliotekų vadovų.

Veiksniai, lemiantys viešos interneto prieigos plėtrą

Papildomų (naujų) viešos interneto prieigos vietų kūrimą bibliotekose **labiausiai lemia finansai** ir turimų **patalpų apribojimai**.

MIESTO BIBLIOTEKOS¹: finansinius išteklius, kaip vieną iš svarbiausių viešos interneto prieigos vietų kūrimą miestuose apsprendžiančių veiksnių, nurodė 68% bibliotekų vadovų, laiko ir pinigų sąnaudas - 48% bibliotekų vadovų, erdvės apribojimus - 65% vadovų.

¹ *informacija apie rezultatų skirtumus miesto ir kaimo bibliotekose pateikiama tai atvejais, kuomet stebimi atsakymų pasiskirstymo skirtumai. Jei informacija apie rezultatų pasiskirstymą mieste/ kaime nepateikiama, vadinasi atsakymų skirtumų nėra.*

KAIMO BIBLIOTEKOS: viešos interneto prieigos vietų kūrimą kaime kiek labiau (nei mieste) riboja mažos erdvės (75%); esami finansiniai ištekliai (72%) bei laiko ir pinigų sąnaudos viešos interneto prieigos vietoms prižiūrėti (58%).

MIESTAS VS. KAIMAS: **miestų** bibliotekose, vadovų nuomone, kiek svarbesni veiksniai, ribojantys naujų viešos interneto prieigos vietų kūrimą, yra **nepakankamas interneto greitis** (mieste (toliau – M) - 11%; kaime (toliau – K) - 6%) ir **ketinimai kurti bevielio interneto prieigą** (M - 17%; K - 4%).

Kaimo bibliotekose, savo ruožtu, naujų interneto prieigos vietų kūrimą kiek labiau inspiruoja tai, kad **norinčiųjų naudotis** vieša interneto prieiga yra **daugiau nei** kompiuterizuotų **darbo vietų** joje (kompiuterizuotų darbo vietų skaičiaus ir vartotojų santykis: M - 17%; K - 23%).

2008m. VS 2009m.: galvojant apie tai, kaip kito veiksmų, lemiančių viešos interneto prieigos vietų kūrimą bibliotekose vertinimas, pastebima, kad **miesto** bibliotekose vis svarbesniu faktoriumi tampa ketinimai kurti bevielio interneto vietas (2008m.: 6%, 2009m.: 17%) (ir todėl mažiau svarbūs tampa erdvės apribojimai (2008m.: 75%, 2009m.: 65%)); **kaimo** bibliotekose mažėja personalo, galinčio aptarnauti viešos interneto prieigos darbo vietas, problema (2008m.: 22%, 2009m.: 4%) ir toliau stebimas augantis poreikis naudotis šia paslauga (kompiuterizuotų darbo vietų skaičiaus ir vartotojų santykis: 2008m.: 14%, 2009m.: 23%).

Kompiuterių viešos interneto prieigos darbo vietose keitimo planai

Intensyvesnis kompiuterių keitimas planuojamas kaimo bibliotekose: **55%** vadovų nurodė, jog **ketina atnaujinti** kompiuterius **kaimo** bibliotekose, **34%** - **miesto** bibliotekose.

Kompiuterių **atnaujinimas** yra **neatsiejamas nuo viešos interneto prieigos plėtros**. Kompiuterius dažniau planuojama atnaujinti tose bibliotekose, kuriose dar planuojama kurti ir naujas viešos interneto prieigos vietas: kompiuteriai bus atnaujinti 54% miestų ir 60% kaimo bibliotekų, kuriose numatoma viešos interneto prieigos plėtra; ir kompiuteriai bus atnaujinami tik 21% miesto ir 22% kaimo bibliotekų, kuriose viešos interneto prieigos plėtra nebeplanuojama.

Vadovų sprendimą atnaujinti kompiuterius labiausiai apsprendžia **finansiniai ištekliai ir sąnaudos**. Tai yra vienodai svarbu **tiek mieste (66%) , tiek kaime (62%)**. Ir šios tendencijos nesikeičia: yra tokios pačios tiek šiemet, tiek pernai.

Viešos interneto prieigos paslaugą teikiančių filialų skaičiaus pokyčiai

Filialai, kuriuose pradėta teikti viešos interneto prieigos paslauga, pastaraisiais metais buvo atidaromi tiek mieste, tiek kaime; tik **kaimuose** tokių **filialų buvo atidaryta reikšmingai daugiau: 79%** vadovų nurodė, kad tokių filialų padaugėjo kaimuose, ir tik **34%** vadovų nurodė filialų pagausėjimą miestuose.

Priežastys, kodėl nėra teikiamos viešos interneto prieigos paslaugos

Interneto prieigos bibliotekose, vadovų nuomone, greičiausiai yra neteikiamos dėl tų pačių dviejų pagrindinių priežasčių – **nepakankamų finansinių išteklių ir ribotos erdvės** bibliotekose (erdvės ribojimus nurodo **49%** vadovų, finansinių lėšų trūkumą įrangai įsigyti - **35%** vadovų, finansinių lėšų trūkumą interneto ryšio apmokėjimui - **34%** vadovų).

Tiriamaisiais metais **sumažėjo** vadovų, **manančių**, kad viešos interneto prieigos vietos bibliotekose nėra kuriamos dėl to, kad bibliotekos neturi tinkamos prieigos prie infrastruktūros (2008m.: 37%, 2009m.: 22%), arba dėl to, kad bibliotekos negali įsigyti reikiamos įrangos (2008m.: 43%, 2009m.: 35%). Tačiau **daugiau** vadovų, **mano**, kad problema yra tame, kad biblioteka pati negali priimti sprendimų (2008m.: 2%, 2009m.: 12%), kad baiminamasi, jog biblioteka vėliau gali neturėti lėšų užmokėti už interneto ryšį (2008m.: 28%, 2009m.: 34%), ar vis dar yra neišspręstas bibliotekų erdvės klausimas (2008m.: 42%, 2009m.: 49%).

Bibliotekų ir viešos interneto prieigos biudžetų pokytis per 2008 metus

2008 metais buvo didinamas tiek bendrasis bibliotekų biudžetas, tiek skiriamas viešai interneto prieigai: bendrasis biudžetas buvo **padidintas 55%** bibliotekų, viešai interneto prieigai skirtas - **63%** bibliotekų.

Bendrasis biudžetas buvo **sumažintas 22%** bibliotekų, viešai interneto prieigai skirtas - **11%** bibliotekų.

Naudojimasis bibliotekų paslaugomis bei jų aktualinimas

Populiariausios bibliotekų teikiamos paslaugos

Populiariausios, vadovų nuomone, šiuo metu bibliotekų teikiamos paslaugos – **internetas, knygų išdavimas ir periodinės spaudos skaitymas**.

Miesto bibliotekose išsiskiria dvi populiarios paslaugos – **internetas (92%)** ir **knygų išdavimas (86%)**, **kaimo** bibliotekose šiuo metu populiariausia paslauga, vadovų nuomone, yra **internetas (91%)**.

Miesto bibliotekose lankytojai dažniau naudojami informacijos duomenų bazėmis internete (M - 22%; K - 4%), kaimo bibliotekose žymiai dažniau yra žaidžiami kompiuteriniai žaidimai (M - 17%; K - 43%).

Kitokių leidinių išdavimas, video ir garso medžiagos peržiūros nėra populiarios nei miesto, nei kaimo bibliotekose.

2008m. VS 2009m.: tiriamaisiais metais **didžiausi pokyčiai**, vadovų nuomone, stebimi **kaimo** bibliotekose, kuriose, kartu su viešos interneto prieigos plėtros pradžia, sparčiai **ėmė populiarėti** paslaugos, kurių naudojimui reikia kompiuterių ir interneto. Todėl stebimas **nemokamo interneto** (2008m.: 76%, 2009m.: 91%) ir ypač **kompiuterinių žaidimų** (2008m.: 6%, 2009m.: 43%) paslaugų, kaip populiariausių, vertinimo išaugimas.

Paslaugos, kurių teikimą numatoma stiprinti

Paslauga, į kurią ketinama nemažai investuoti **visose bibliotekose**, – **kompiuterinio raštingumo kursai** (M - 72%; K - 66%). **Kaimo** bibliotekose vis dar numatoma investuoti ir į **naujų viešos interneto prieigos vietų kūrimą** (M - 42%; K - 68%), o miestų bibliotekose, kuriose viešos interneto prieigos paslauga įdiegta anksčiau, numatoma stiprinti **informacijos paieškos interneto duomenų bazėse** paslaugą (M - 62%; K - 40%). Kaimo bibliotekose vadovai taip pat numato intensyvesnį periodinės spaudos skaitymo paslaugos stiprinimą (M - 17%; K - 28%).

2008m. VS 2009m.: lyginant vadovų planus, siejamus su paslaugų stiprinimu, šiais ir praėjusiais metais, pastebima, kad **miestų** bibliotekose **sumažėjo** vadovų **planai stiprinti nemokamo interneto paslaugą** (2008m.: 55%, 2009m.: 42%), tačiau numatoma **daugiau investuoti** į lankytojų **kompiuterinio raštingumo kursus** (2008m.: 63%, 2009m.: 72%); **kaimo** planuojama kiek **daugiau stiprinti periodinės paslaugos skaitymo** (2008m.: 22%, 2009m.: 28%), **mažiau – kitokių leidinių išdavimo** (2008m.: 29%, 2009m.: 21%) paslaugas.

Ateityje populiariausios paslaugos

Populiariausia paslauga ateities bibliotekose, vadovų nuomone, bus **nemokamas internetas** (M - 83%; K - 91%). Tarp populiariausių išliks ir dvi pagrindinės tradicinės bibliotekų paslaugos - **knygų išdavimas** (M - 78%; K - 70%) ir **periodinės spaudos skaitymas** (M - 62%; K - 66%).

Naudojimasis, skatinimas naudotis interneto ištekliais ir teikiama nauda vietos bendruomenei

Paslaugos, kuriomis naudojasi viešos interneto prieigos lankytojai

Dažniausiai, vadovų nuomone, vieša interneto prieiga lankytojų yra naudojama **bendravimui (94%)**. Visomis **kitomis** informacijos sritimis lankytojai **naudojasi gerokai rečiau**: kas antras vadovas mano, kad lankytojai naudojami interneto ištekliams ekonominei veiklai (**52%**) ar ieškodami kultūrinės, bendruomeninės, laisvalaikio informacijos (**49%**). Tik kas ketvirtas vadovas mano, kad viešos interneto prieigos lankytojai naudojami švietimo (**28%**), elektroninės valdžios paslaugomis (**25%**) ar darbo paieška internete (**23%**). Ir tik pavieniai vadovai mano, kad lankytojai domisi interneto naujovėmis (**6%**) ar jo turinio kūrimu (**2%**), sveikatos informacija (**2%**).

APIBENDRINTAI: viešos interneto prieigos lankytojai, vadovų nuomone, **vienodai dažnai naudojami tiek socialinėmis interneto išteklių galimybėmis, tiek ekonominėmis** (naudojimosi santykis – **40%:38%** (socialinės : ekonominės)).

Paslaugos, kuriomis skatinami naudotis viešos interneto prieigos lankytojai

Viešos interneto prieigos lankytojai, vadovų nuomone, bibliotekose **dažniausiai yra skatinami** naudotis interneto išteklių **ekonominėi veiklai (72%)**, **darbo paieškos** galimybėmis (**62%**) bei **elektroninės valdžios** paslaugomis (**51%**). **Gerokai rečiau** lankytojai, jų nuomone, yra skatinami naudotis elektroninėmis bendravimo priemonėmis (**43%**), švietimo (**40%**), kultūrine ar laisvalaikio (**37%**), sveikatos (**28%**) informacija. Beveik neskatinama bibliotekose, vadovų nuomone, naudotis interneto naujovėmis (**9%**) bei interneto turinio kūrimu (**8%**).

APIBENDRINTAI: viešos interneto prieigos lankytojai, vadovų nuomone, yra labiau skatinami naudotis **ekonominiais** informacijos internete išteklių (skatinimo santykis – **40%:67%** (socialinės : ekonominės)). Ši tendencija nesikeičia nuo 2008m. (**65%:88%**).

Viešos interneto prieigos nauda vietos bendruomenei

Naudingiausi vietos bendruomenėms interneto ištekliai yra **bendravimo** ir turiningesnio **laisvalaikio** galimybės bei **pagalba mokantis** ar studijuojant.

Miesto bendruomenėse **aktualesnė** interneto panaudojimo **galimybė siejama su mokslais** (M - 69%; K - 55%), **kaimo** bendruomenei internetas yra svarbesnis dėl išplečiamų **bendravimo** galimybių (M - 71%; K - 83%).

Kitos interneto galimybės vietos bendruomenėms, vadovų nuomone, yra mažiau naudingos.

APIBENDRINTAI: interneto teikiamą naudą miesto ir kaimo visuomenėms vadovai linkę vertinti panašiai: **naudingiausias yra visuomenei teikiamos socialinės galimybės** (naudos santykiai – M: **44%:14%**, K: **43%:13%** (socialinės : ekonominės)).

2008m. VS 2009m.: lyginant skatinimo naudotis skirtingais interneto išteklių intensyvumą šiais ir praėjusiais metais, vadovai pastebi, kad vartojimo **skatinimas sumažėjo visomis kryptimis**.

Bibliotekininkų gebėjimai ir įgūdžiai teikiant viešos interneto prieigos paslaugas

Bibliotekų vadovai **pakankamai** vertina **daugumą įgūdžių**, kuriuos turi turėti viešą interneto prieigą aptarnaujantys bibliotekininkai, – **tiek mokėjimą naudotis kompiuteriais ir internetu, tiek** šių paslaugų ir jų galimybių **viešinimą visuomenei**.

Tačiau išsiskiria ir **dvi bibliotekininkų gebėjimų sritys**, kurių įvaldymas, vadovų nuomone, yra **gerokai nepakankamas**. Tai – mokėjimas **aptarnauti vartotojus su specialiaisiais poreikiais** ir **internetu naujovių įvaldymas**.

MIESTAS VS. KAIMAS: be to, pastebima ir kita įgūdžių vertinimo tendencija – **miesto bibliotekų darbuotojų įgūdžius vadovai yra linkę vertinti kur kas geriau nei jų kolegų kaime** (žemiau pateikiami „visiškai patenkinami“ ir „patenkinami“ suminiai vertinimai):

- naudojimasis kompiuteriu: (M - 95%; K - 69%);
- interneto ištekliai: (M - 91%; K - 66%);
- bendravimas su žiniasklaida, valdžios atstovais: (M - 78%; K - 61%);
- teikiamų paslaugų viešinimas visuomenei: (M - 80%; K - 59%);
- vartotojų su specialiaisiais poreikiais aptarnavimo įgūdžiai: (M - 45%; K - 13%);
- interneto naujovės: (M - 28%; K - 11%).

2008m. VS 2009m.: per praėjusius metus, vadovų nuomone, beveik visi bibliotekininkų **gebėjimai ir įgūdžiai dar labiau sustiprėjo**.

Vertinant **miesto** bibliotekininkų įgūdžių pokyčius, vadovų nuomonės analizė rodo, kad **labiausiai turėjo sustiprėti** bibliotekininkų **gebėjimai aptarnauti žmones su specialiaisiais poreikiais** (2008m.: 11%, 2009m.: 45%²); gerokai sustiprėjo bibliotekininkų gebėjimai **viešinti** bibliotekos paslaugas **visuomenei** (2008m.: 60%, 2009m.: 80%) ir **naudojimosi kompiuteriu įgūdžiai** (2008m.: 76%, 2009m.: 95%).

Per pastaruosius metus, vertinant **kaimo** bibliotekų darbuotojų gebėjimus, labiausiai turėjo sustiprėti kaimo bibliotekininkų **gebėjimai naudotis kompiuteriu** (2008m.: 39%, 2009m.: 69%); **kiek pagerėti** turėjo **viešinimo visuomenei** (2008m.: 47%, 2009m.: 59%) ir **bendravimo su žiniasklaida, valdžios** atstovais įgūdžiai (2008m.: 43%, 2009m.: 61%), gebėjimai naudotis **interneto ištekliais** (2008m.: 53%, 2009m.: 66%).

Metodinės pagalbos ir techninės priežiūros pakankamumo vertinimas

Dauguma vadovų mano, kad **metodinės pagalbos** bibliotekose **pakanka**, tačiau **mieste** metodinė pagalba yra **geriau prieinama nei kaimo bibliotekose** (M – 92%; K – 72%). Visose bibliotekose metodinės pagalbos pakankamumą vadovai dažniau linkę vertinti kaip „pakankamą“ (M – 78%; K – 64%) nei „visiškai pakankamą“.

2008m. VS 2009m.: per pastaruosius metus **metodinės pagalbos pakankamumas pagerėjo visose bibliotekose** (M – 12 procentinių punktų, K – 10 procentinių punktų).

Techninė priežiūra, aptarnaujant viešos interneto prieigos kompiuterius, vadovų nuomone, yra **patenkinama visose mieste veikiančiose bibliotekose (100%)** ir **beveik visose kaimo bibliotekose (85%)**. Tiesa, tiek miesto, tiek kaimo bibliotekose kompiuteriams teikiama techninė priežiūrą vadovai dažniau linkę vertinti kaip „patenkinamą“ (M – 75%; K – 74%) nei „visiškai patenkinamą“.

2008m. VS 2009m.: per pastaruosius metus **techninės priežiūros teikimas kiek pagerėjo visose bibliotekose** (M – 7 procentiniais punktais, K – 10 procentinių punktų).

Teikiamų paslaugų ir materialinės bazės pokyčių vertinimas

Didžiausius pozityvius pokyčius, įvykusius per 2008 metus, vadovai **sieja su kompiuterinės technikos (89%)** vadovų mano, kad bibliotekose yra daugiau technikos, **80%** jų pastebi ir pagerėjusią technikos kokybę) ir **programinės įrangos bazės stiprinimu (74%)** vadovų mano, kad programinės įrangos pasirinkimas tapo platesnis, o **82%** jų mano, kad ji tapo ir kokybiškesnė).

Teigiamai vertinami ir 2008 metais organizuoti **renginiai (66%)** vadovų mano, kad jie tapo kokybiškesni ir įvairesni (**55%**) bei **neformali aplinka bibliotekose** (pabrėžiami pagerėjęs kolegiškas konsultavimasis (**91%**) ir bendra atmosfera bibliotekoje (**60%**)).

Prasčiausiai vertinamas 2008 metais vykęs **knygų asortimento ir periodinės spaudos įvairovės atnaujinimas (48%)** vadovų pastebi knygų ir **28%** – periodinės spaudos asortimento sumažėjimą). Duomenų bazių ir kitokių leidinių įvairovės palaikymas 2008 metais dažniau vertinamas kaip **nepakitęs** (atitinkamai 80% ir 55%).

Bibliotekos įvaizdis bibliotekų vadovų akimis

Vadovų nuomonė apie bibliotekas yra labai gera. Didžioji dauguma bibliotekininkų bibliotekoms **priskiria visas pozityviausias įvaizdžio reikšmes.** Biblioteka – visiems skirta populiari vieta, kurioje smagu leisti laiką, kurioje yra gera atmosfera ir kurioje galima bendrauti su kitais žmonėmis. Bibliotekose nuolat diegiamos naujovės, ji aprūpinta naujausia įranga. Biblioteka – bendruomeninio gyvenimo centras, kuriame teikiama daug įvairių paslaugų, dirba aukštos kvalifikacijos, linksmi ir paslaugūs darbuotojai.

Lyginant tai, kaip bibliotekas vadovai vertina šiais metais ir kaip jas vertino praėjusiais, **vis daugiau vadovų bibliotekas vertina kaip vietą**, kurioje **galima bendrauti** su kitais žmonėmis (2008m.: 77%,

² pateikiami „visiškai patenkinami“ ir „patenkinami“ suminiai vertinimai

2009m.: 90%), kurioje **nuolat diegiamos naujovės** (2008m.: 87%, 2009m.: 95%), statoma **naujausia įranga** (2008m.: 78%, 2009m.: 90%).

3. Apklausoje dalyvavusių bibliotekų vadovų charakteristikos

Didžioji dauguma apklaustų bibliotekų vadovų – moterys.

Vidutinis bibliotekų vadovų amžius – 51 metai.

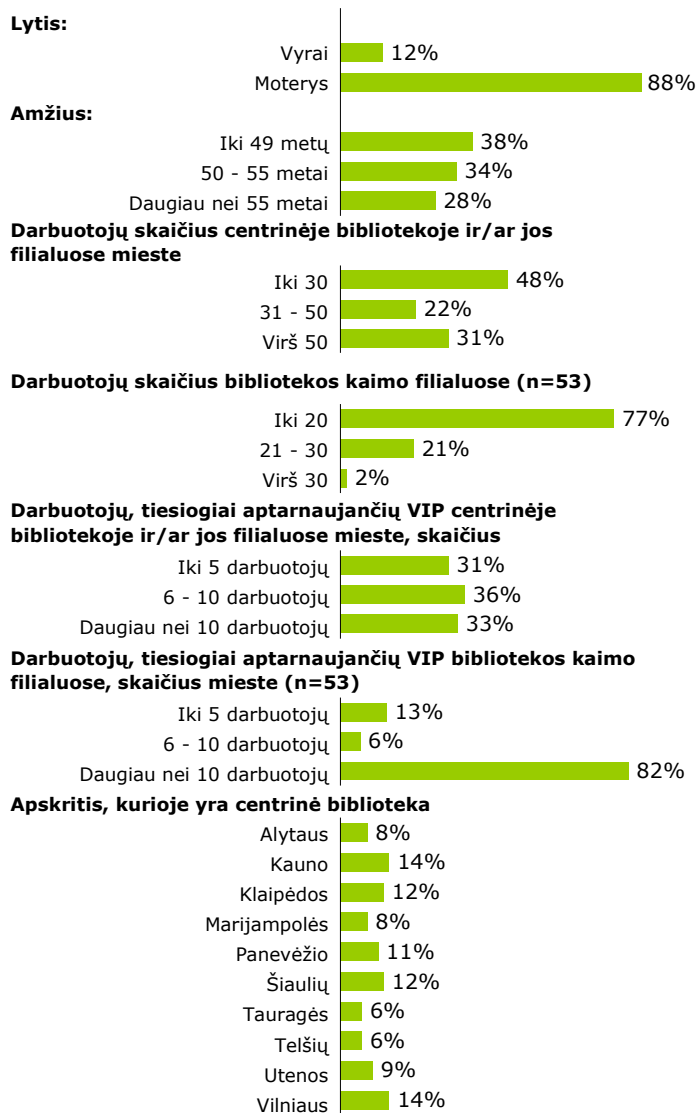
Centrinėse bibliotekose arba jų filialuose mieste vidutiniškai dirba po 46 darbuotojus. Iš viso centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste dirba 2972 darbuotojai, t.y. 70% visų šalies bibliotekininkų.

Kaimo filialuose vienam bibliotekos vadovui pavaldūs vidutiniškai 24 darbuotojai. Iš viso kaimo filialuose dirba 1276 darbuotojai, t.y. 30% visų šalies bibliotekų darbuotojų.

Viešos interneto prieigos vietas centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste tiesiogiai aptarnauja 761 darbuotojas, t. y. 26% visų miesto bibliotekininkų. Tuo tarpu kaimo filialuose viešos interneto prieigos vietas tiesiogiai aptarnaujančių darbuotojų yra daugiau – 891 darbuotojas ir jie sudaro 70% kaimo filialų darbuotojų.

Daugiausiai centrinių bibliotekų yra Kauno, Klaipėdos, Šiaulių bei Vilniaus apskrityse (po 8-9 centrinės bibliotekas).

Mažiausiai – Tauragės bei Telšių apskrityse (po 4 centrinės bibliotekas).

4. Esamos padėties bei perspektyvų analizė

4.1. Viešos interneto prieigos plėtros planai

- Miesto bibliotekose viešos interneto prieigos plėtra įgyvendinta daugiau nei pusėje bibliotekų -

Per ateinančius dvejus metus centrinėse bibliotekose bei jų filialuose miestuose dažniausiai neplanuojama sukurti papildomų viešos interneto prieigos vietų. Taip teigė 58% apklaustų bibliotekų vadovų. Turint omenyje tai, jog viešos interneto prieigos diegimas prasidėjo būtent nuo miestų bibliotekų, natūralu, jog jose yra pasiektas tam tikras prisotinimas.

Vidutiniškai viena centrinė biblioteka bei jos filialai mieste (kuriuose neplanuojama plėtra) turi 32 interneto prieigos vietas. Tačiau apskritai interneto prieigos vietų skaičius šiose bibliotekose nėra tolygus ir varijuoja nuo 8 iki 97 vietų.

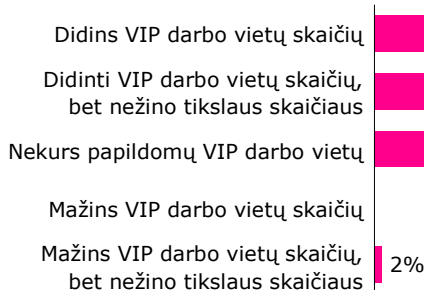
Didesniu viešos interneto prieigos darbo vietų skaičiumi pasižymi daugiau darbuotojų turinčios centrinės bibliotekos bei jų filialai mieste.

Papildomos viešos interneto prieigos vietos planuojamos 40% centrinių bibliotekų arba jų filialų mieste. Dauguma šių bibliotekų vadovų negalėjo įvardinti tikslių plėtros mastų (29%). Tuo tarpu plėtros apimtis nurodžiusieji minėjo, jog per ateinančius dvejus metus bus sukurta nuo 2 iki 11 papildomų viešos interneto prieigos vietų.

Viešos interneto prieigos vietų mažinimas planuojamas tik vienoje (Ukmergės) centrinėje bibliotekoje ar jos filialuose mieste.

Planuojamas VIP darbo vietų skaičiaus pokytis **CB ir miesto filialuose** (per 2 metus)

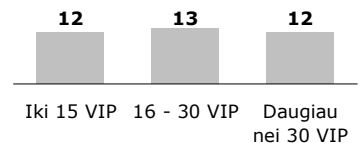
% skaičiuojami nuo bibliotekų vadovų, turinčių miesto filialus, n=65

Planuojamų papildomų VIP darbo vietų skaičius*

Esamas ir neplanuojamas keisti VIP darbo vietų skaičius*

* pateikiamas nurodžiusiųjų vadovų skaičius (n)

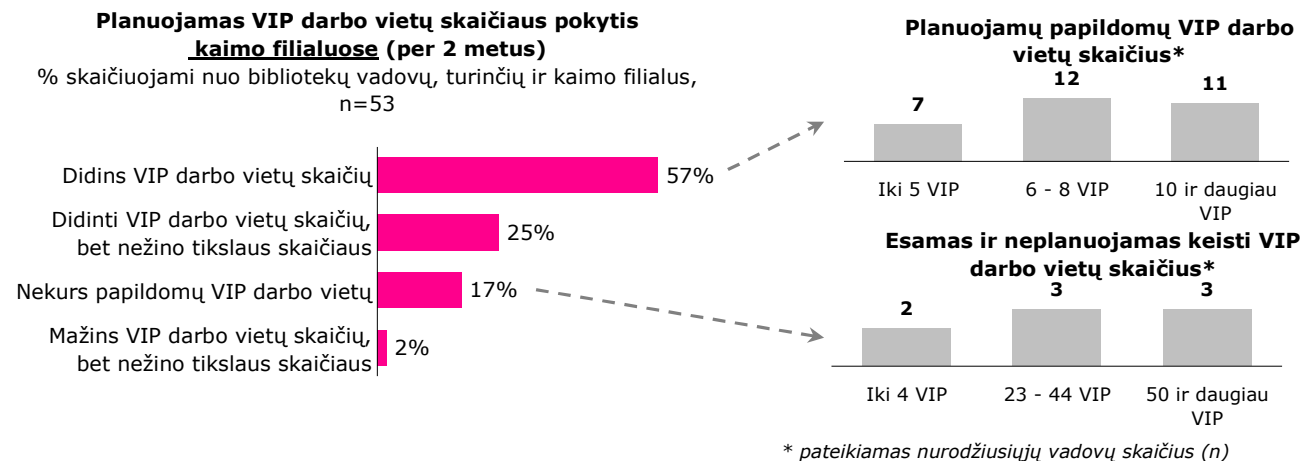
- Kaimo filialuose planuojama aktyvi viešos interneto prieigos plėtra -

Kaimo filialuose situacija viešos interneto prieigos plėtros atžvilgiu visiškai kitokia. Juose naujas viešos interneto prieigos vietas planuoja sukurti 82% apklaustų vadovų.

Iš viso buvo nurodytos planuojamos sukurti 393 viešos interneto prieigos darbo vietos, tačiau 25% apklaustų vadovų negalėjo įvardinti tikslių plėtros apimčių, tad šis skaičius nėra baigtinis.

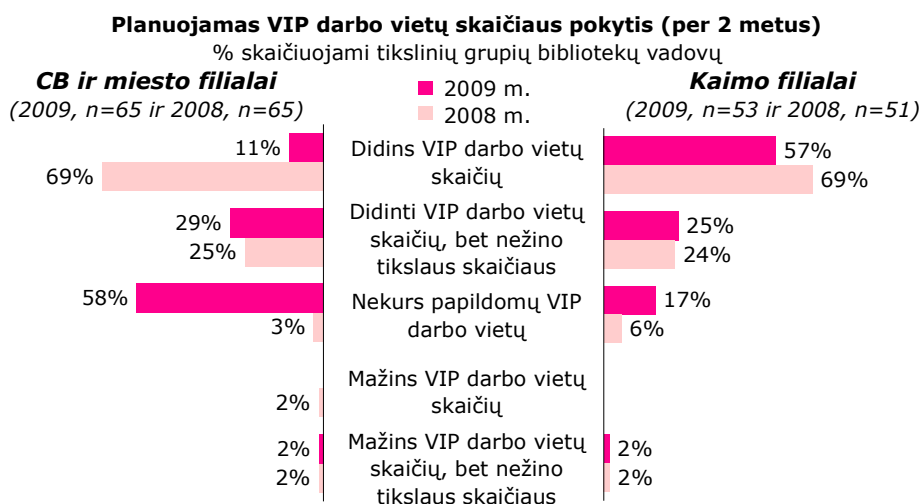
Tik 17% kaimo filialus turinčių bibliotekų vadovų teigė neketinantys per ateinančius dvejus metus keisti viešos interneto prieigų vietų skaičiaus. Dažniausiai šiose bibliotekose yra daugiau nei 20 viešos interneto prieigos vietų, nors trys vadovai nurodė sukūrę daugiau nei 50 interneto prieigų vietų.

Tauragės rajono kaimo bibliotekose viešos interneto prieigos vietų skaičius bus mažinamas.

Dauguma centrinėse bibliotekose bei jų filialuose miestuose 2008 metais planuotų viešos interneto prieigos vietų per pastaruosius metus buvo sėkmingai įdiegtos, todėl papildomos prieigos vietos planuojamos 54 procentiniais punktais rečiau nei pernai.

Tuo tarpu kaimo filialuose pernai planuotos plėtros įgyvendinimas dar tik prasideda.

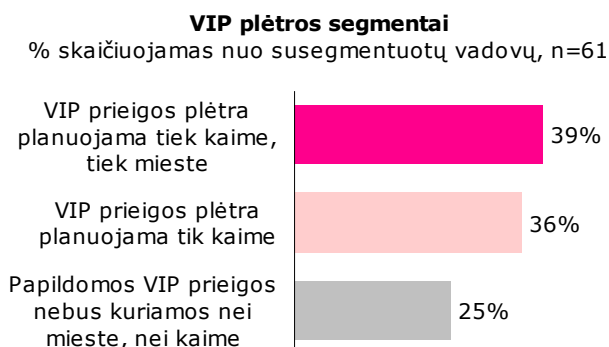

Lietuvos bibliotekas, pagal ketinimus jose kurti papildomas viešos interneto prieigos vietas, galima skirti į 3 grupes:

- Visapusiška plėtra: tiek centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste, tiek kaimo filialuose bus kuriamos viešos interneto prieigos vietos. (Šiam segmentui priskirti ir tie vadovai, kurie neturi filialų kaime, tačiau planuoja viešos interneto prieigos plėtrą centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste.)

- Plėtra tik kaimo filialuose: kaimo filialuose bus kuriamos papildomos viešos interneto prieigos vietos, tačiau jos nebebus kuriamos miesto bibliotekose.

- Viešos interneto prieigos vietų plėtra baigta: viešos interneto prieigos vietos nebus kuriamos nei mieste, nei kaimo filialuose.

- Viešos interneto prieigos plėtra baigta ketvirtadalyje bibliotekų -

Ketvirtadalyje Lietuvos bibliotekų viešos interneto prieigos plėtra jau baigta ir papildomos interneto prieigos darbo vietos nebenumatomos. Tačiau trijose iš keturių bibliotekų vadovų administruojamose bibliotekose plėtra dar vykdoma ir pusėje iš jų projekto įgyvendinimas dar tik įsibėgėja, nes naujos interneto prieigos vietos numatomos tiek miesto, tiek kaimo filialuose.

4 bibliotekų vadovai neatitiko nei vieno iš aukščiau aprašytų segmentų (t.y. ketina mažinti viešos interneto prieigos vietas arba ketina jas diegti mieste, bet nekeisti jų skaičiaus kaime), todėl į segmentaciją nebuvo įtraukti.

Viešos interneto prieigos plėtra dažniausiai baigta vyresnių nei 50 metų asmenų vadovaujamosiose bibliotekose. Tuo tarpu iki 50 metų amžiaus vadovų administruojamosiose bibliotekose interneto prieigos plėtra numatoma tik kaimo filialuose.

4.2. Veiksniai, lemiantys viešos interneto prieigos vietų plėtrą

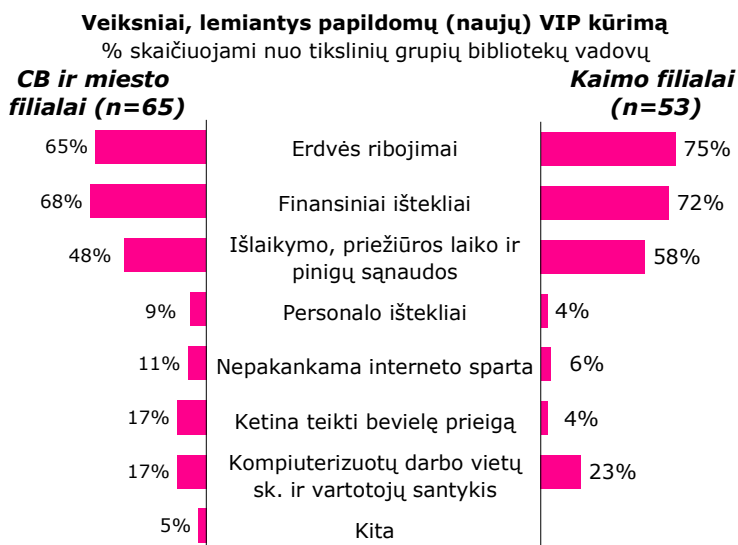
- Finansai ir turimos patalpos – pagrindiniai viešos interneto prieigos vietų plėtrą lemiantys veiksniai -

Tiek centrinėse bibliotekose ar jų filialuose mieste, tiek kaimo filialuose, viešos interneto prieigos darbo vietų plėtrą labiausiai lemia finansiniai rodikliai (ištekliai bei sąnaudos) ir erdvės apribojimai. Šie veiksniai yra vienodai svarbūs tiek planuojantiems viešos interneto prieigos plėtrą, tiek jos neplanuojantiems.

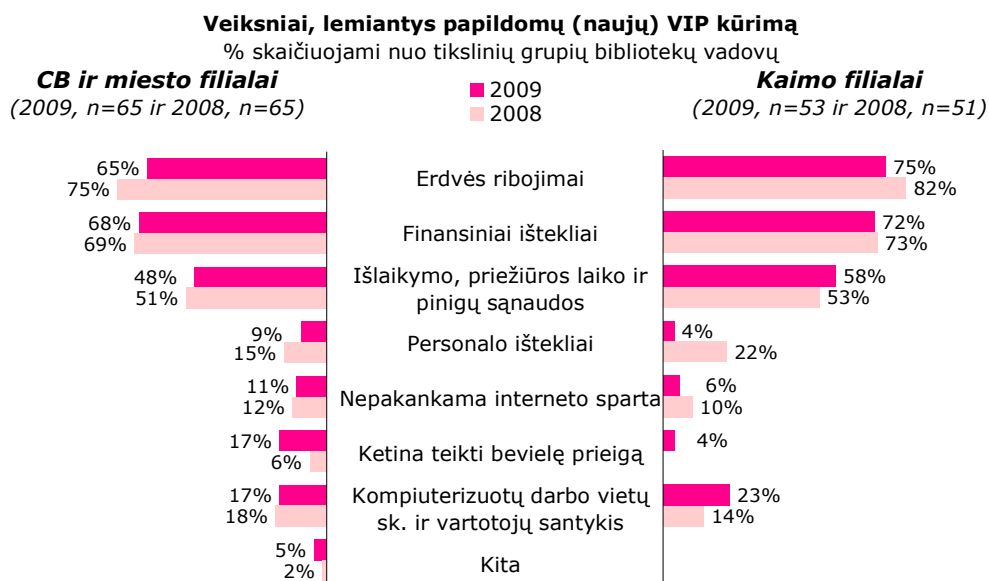
Kaimo filialuose kiek aktualesni (dažniau paminėti) yra erdvės ribojimai, finansinės sąnaudos bei kompiuterizuotų darbo vietų skaičiaus ir vartotojų santykis. Tuo tarpu centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste kiek didesnę įtaką viešos interneto prieigos vietų plėtrai turi personalo ištekliai, interneto sparta bei ketinimai teikti bevielę interneto prieigą. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog pastarieji du veiksniai (internetu sparta ir bevielis ryšys) nusako specifinius miesto bibliotekų lankytojų poreikius.

Tarp kitų veiksnių, lemiančių viešos interneto prieigos plėtrą, buvo minima tai, jog šiuo metu rekonstruojami centrinės bibliotekos pastatai arba tiesiog nebeplanuojamos naujos viešos interneto prieigos vietos miesto bibliotekose.

Per pastaruosius metus kiek sumažėjo erdvės ribojimų, nepakankamos interneto spartos bei personalo išteklių įtaka viešos interneto prieigos vietų kūrimui. Erdvės ribojimų aktualumą mažina auganti bevielę interneto prieigą diegsiančių bibliotekų dalis.

Kaimo filialuose stebima auganti kompiuterizuotų darbo vietų skaičiaus ir vartotojų santykio svarba.

4.3. Kompiuterių viešos interneto prieigos darbo vietose keitimo planai

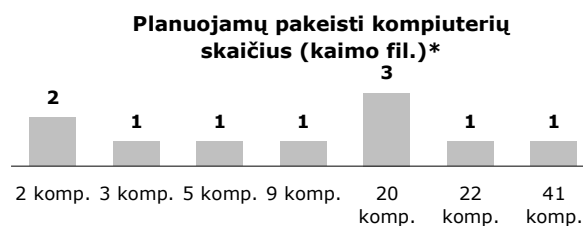
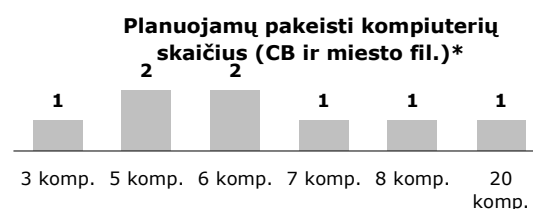
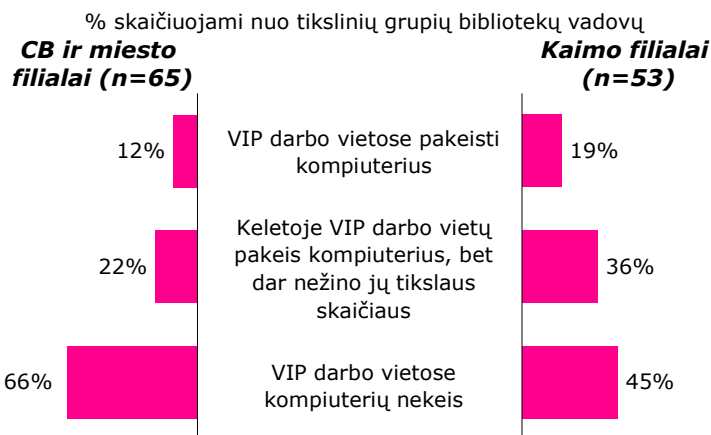
- Kompiuterius dažniau ketinama atnaujinti kaime -

Per ateinančius dvejus metus kompiuterius viešos interneto prieigos vietose planuojama pakeisti trečdalyje (34%) centrinių bibliotekų bei jų filialų mieste.

Kaimo filialuose kompiuterių atnaujinimas planuojamas kur kas dažniau (55%) ir didesniais kiekiais – pusė kaimo filialus turinčių vadovų, nurodžiusių kompiuterių atnaujinimo apimtį kaimo bibliotekose, planuoja pakeisti ne mažiau 20 kompiuterių. Tuo tarpu centrinėse bibliotekose bei jų filialuose miestuose dažniausiai planuojama pakeisti iki 8 kompiuterių.

Daugiau nei pusė kompiuterius ketinančių atnaujinti vadovų dar nežino, koks tiksliai kompiuterių skaičius bus atnaujintas.

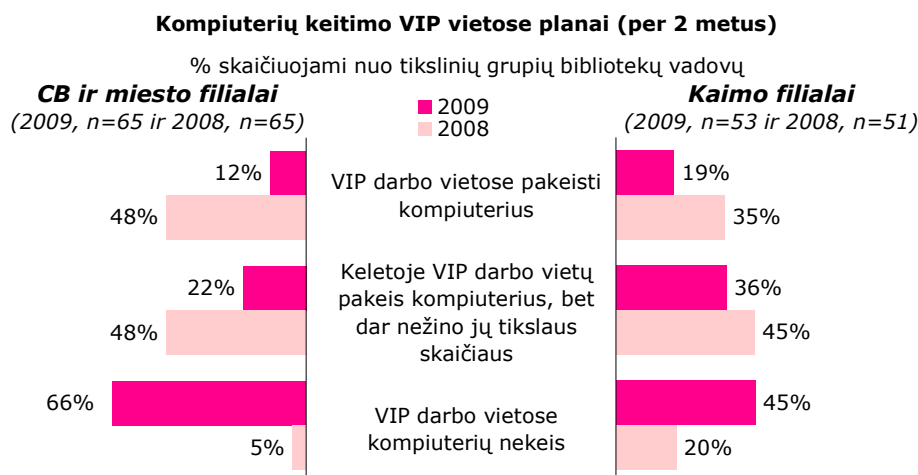
Kompiuterių keitimo VIP vietose planai (per 2 metus)

* pateikiamas nurodžiusių vadovų skaičius (n)

Prieš metus centrinėse bibliotekose bei jų filialuose miestuose planuotas viešos prieigos kompiuterių atnaujinimas vykdomas sklandžiai, todėl artimiausių dviejų metų perspektyvoje kompiuterių atnaujinimą planuojančiųjų dalis sumažėjo 62 procentiniais punktais.

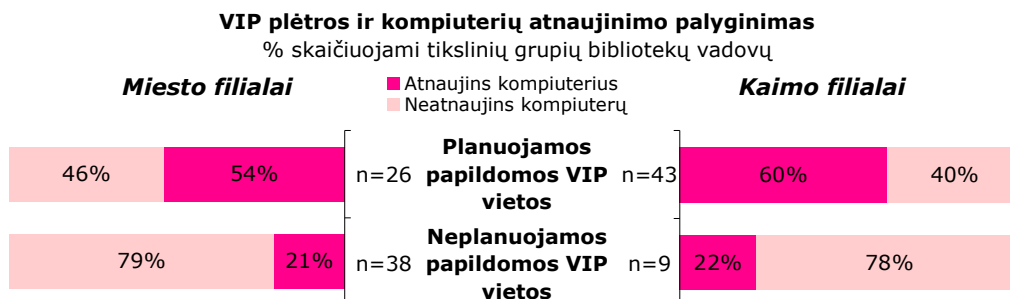
Tuo tarpu kaimo filialuose pokytis ne toks ryškus, kompiuterių atnaujinimas dar tik įsibėgėja.

- Kompiuterių atnaujinimas neatsiejamas nuo viešos interneto prieigos plėtros -

Kompiuterių atnaujinimas tampriai susijęs su viešos interneto prieigos plėtra.

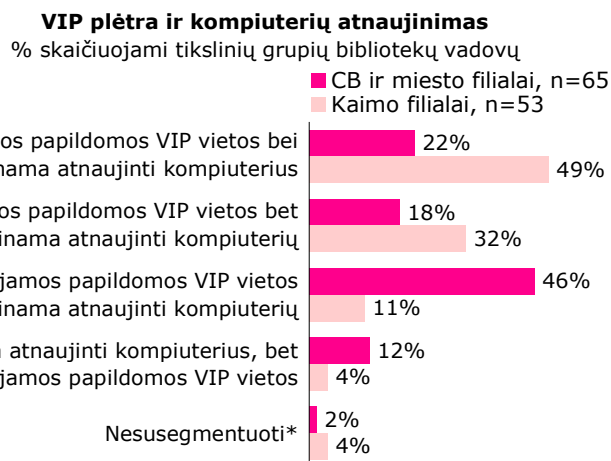
Bibliotekose, kuriose planuojamos papildomos viešos interneto prieigos vietos, dažniausiai ketinama atnaujinti ir kompiuterius. Tuo tarpu viešos interneto prieigos plėtros neplanuojančiose bibliotekose neplanuojamas ir kompiuterių atnaujinimas. Ši tendencija vienodai pasireiškia tiek miesto, tiek kaimo filialuose.

Dėl tos pačios priežasties miesto filialuose dažniau ne tik neketinama kurti naujų viešos interneto prieigos vietų, bet ir neplanuojamas kompiuterinės įrangos atnaujinimas (46%). Kaip buvo minėta anksčiau, daugelyje centrinių bibliotekų bei jų filialuose miestuose jau buvo įdiegtos planuotos viešos interneto prieigos vietos, o kartu su jomis atnaujinta ir reikiama kompiuterinė įranga.

Tuo tarpu kaimo filialuose dažniau planuojamos naujos viešos interneto prieigos vietos ir ketinama atnaujinti kompiuterius (49%).

Taip pat kaimo bibliotekose gana dažnai

*neatitinkantys nei vieno iš aukščiau nurodytų apibūdinimų

planuojamos naujos viešos interneto prieigos vietos, tačiau neketinama atnaujinti kompiuterių, kas rodo, jog šis atnaujinimas jau buvo atliktas.

4.4. Svarbiausi veiksniai, lemiantys kompiuterių atnaujinimą

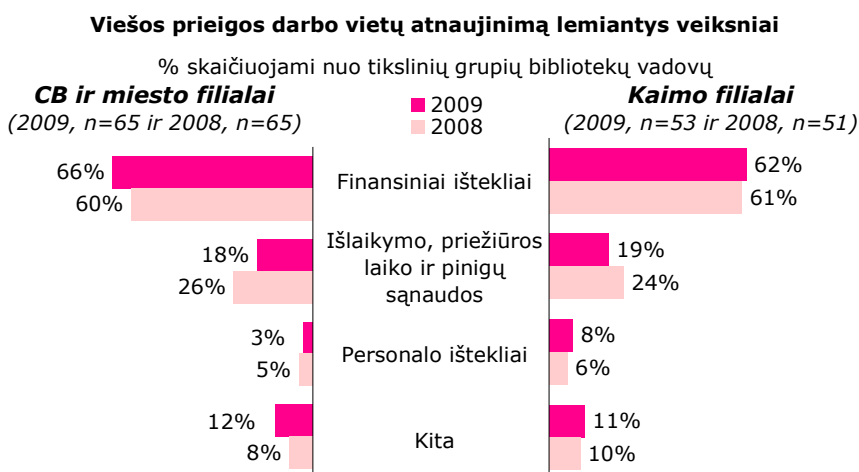
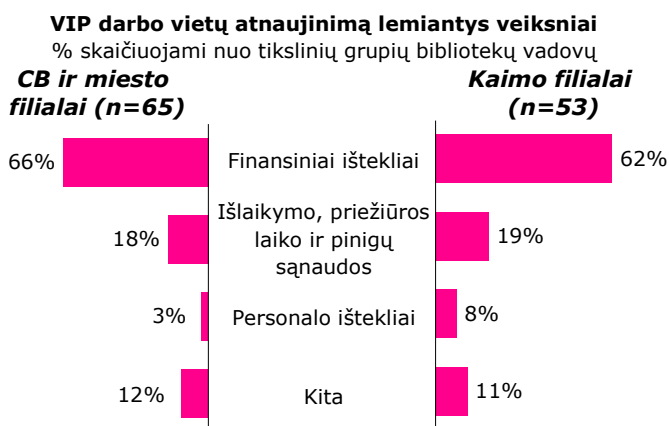
Lemiamą įtaką priimant sprendimą dėl kompiuterių atnaujinimo, turi finansiniai rodikliai (ištekliai ir sąnaudos). Jie vienodai svarbūs tiek centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste, tiek kaimo bibliotekose.

- Kompiuterių atnaujinimo planai labiausiai priklauso nuo turimų finansų -

Personalo išteklių, kaip kompiuterių atnaujinimo planus lemiantis veiksnys, kiek aktualesni yra kaimo filialuose. Tikėtina, jog tai rodo ne darbo jėgos apskritai, tačiau kompiuteriniu raštingumu pasižyminčių darbuotojų trūkumą.

Vienas iš dešimties apklaustų vadovų nurodė „kitas“ priežastis, lemiančias viešos prieigos darbo vietų atnaujinimą. Tarp jų buvo paminėti tokie aspektai, kaip dalyvavimas projekte „Bibliotekos pažangai“ (iš viso 6 paminėjimai), prasta esamos kompiuterinės įrangos būklė (2 paminėjimai) arba jau atnaujinta kompiuterinė technika (3 paminėjimai) bei tiesiog poreikio nebuvimas (3 paminėjimai).

Per pastaruosius metus šiek tiek sumažėjo finansinių sąnaudų įtaka priimant sprendimus atnaujinti kompiuterius (tiek miesto, tiek kaimo bibliotekose), o centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste išaugo finansinių išteklių aktualumas. Tačiau finansiniai rodikliai vis dar lieka svarbiausi veiksniai, lemiantys kompiuterių atnaujinimą.

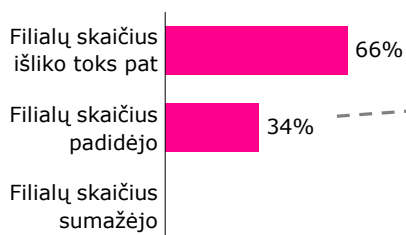
4.5. Viešą interneto prieigą teikiančių filialų skaičius

Daugelio (66%) centrinių bibliotekų miesto filialų, teikiančių viešą interneto prieigą, skaičius per pastaruosius metus nepakito. Tačiau likusioje centrinių bibliotekų dalyje (34%) miesto filialų, teikiančių viešą interneto prieigą, skaičius padidėjo.

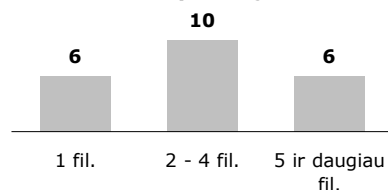
Iš viso per pastaruosius metus miestuose atidaryti 105 nauji, viešą interneto prieigą teikiantys, bibliotekų filialai. Dažniausiai vienos centrinės bibliotekos filialų skaičius augo 2-4 bibliotekomis, nors 6 centrinėse bibliotekose viešą internetą ėmė tiekti 5 ir daugiau miesto bibliotekų.

VIP teikiančių CB ir miesto filialų skaičiaus pokytis pastaraisiais metais

% skaičiuojami nuo bibliotekų vadovų, turinčių miesto filialus, n=65

Kiek padidėjo*

* pateikiamas nurodžiusių vadovų skaičius (n)

- Viešos interneto prieigos skvarba auga tiek miesto, tiek kaimo filialuose, tik kaime plėtra intensyvesnė -

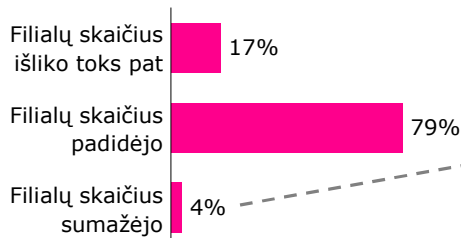
Kaime stebimas didesnis filialų su vieša interneto prieiga skaičiaus augimas. 79% bibliotekų vadovų, turinčių kaimo filialų, konstatavo jų skaičiaus augimą.

Iš viso 263 kaimo filialai per pastaruosius metus pradėjo tiekti viešos interneto prieigos paslaugas, o tai yra pusantro karto daugiau nei miesto bibliotekų. Paprastai viena centrinė biblioteka pasipildė 2-9 kaimo filialais, teikiančiais viešą interneto prieigą, tačiau 8 bibliotekų vadovai nurodė, jog viešą interneto prieigą pradėjo tiekti daugiau nei 10 filialų.

Kaimo filialų su vieša interneto prieiga skaičiaus augimą dažniau nurodė daugiau interneto prieigas aptarnaujančių darbuotojų turintys vadovai.

VIP teikiančių kaimo filialų skaičiaus pokytis pastaraisiais metais

% skaičiuojami nuo bibliotekų vadovų, turinčių ir kaimo filialus, n=53

Kiek padidėjo*

Kiek sumažėjo*

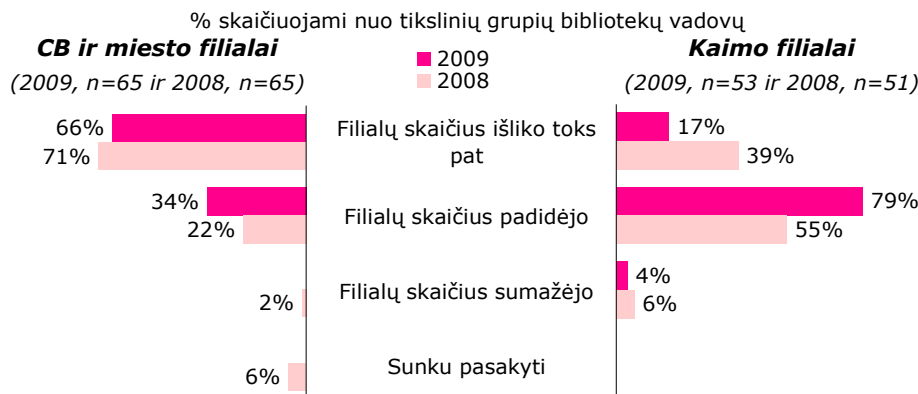

* pateikiamas nurodžiusių vadovų skaičius (n)

Vilniaus bei Kauno apskrityse 3 kaimo filialai per pastaruosius metus dėl finansavimo trūkumo laikinai sustabdė viešos interneto prieigos tiekimą (buvo laikinai uždaryti patys filialai arba laikinai sustabdytas viešos interneto prieigos tiekimas).

Lyginant su praėjusiais metais, per pastaruosius metus daugiau filialų ėmė tiekti viešą interneto prieigą. Ši tendencija stebima tiek centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste, tiek kaimo filialuose (kaimo filialų, teikiančių viešą interneto prieigą skaičius auga greičiau).

VIP teikiančių filialų skaičiaus pokytis pastaraisiais metais

4.6. Priežastys, kodėl nėra teikiamos viešos interneto prieigos paslaugos

Beveik trečdalis (29%) bibliotekų vadovų visuose administruojamuose bibliotekų padaliniuose yra teikiamos viešos interneto prieigos paslaugos, o dalyje šių bibliotekų kuriamos papildomos prieigos vietos. Tačiau likusiose bibliotekose interneto prieiga dar yra diegiama.

Dažniausiai viešos interneto prieigos paslaugos netiekiamos dėl finansinių priežasčių (51%) (nėra lėšų apmokėti interneto ryšį ar negali įsigyti reikiamos įrangos) arba erdvės ribojimų (49%).

Dar 22% bibliotekų vadovų teigė, jog viešos interneto prieigos paslaugos nėra teikiamos dėl to, jog nėra prieigos prie telekomunikacijų infrastruktūros, 12% paminėjo neturintys sprendimo laisvės, 9% – jog neturi personalo, galinčio vykdyti techninę šių paslaugų priežiūrą, o 2% – jog darbuotojų arba valdytojų nuomone nėra poreikio biblioteką prijungti prie interneto.

Tačiau nei vienas bibliotekos vadovas nepaminėjo, jog viešos interneto prieigos paslauga neteikiama dėl to, jog bendruomenėje nėra tokio poreikio.

Tarp „kitų“ veiksnių yra: biblioteka neatitinka kompiuterių naudojimo reikalavimų (elektra, šildymas, drėgmė ir t.t.); prieigos neturi tik planuojami uždaryti filialai; šiuo metu bibliotekose jungiamas plačiajuostis internetas, tad greitai laiku internetas bus visuose bibliotekose; tiekėjai susiduria su interneto diegimo problemomis; filialai įtraukti į projektą, tad netrukus juose bus teikiama interneto prieiga.

Svarbiausi veiksniai, lemiantys, jog VIP paslaugos nėra teikiamos

Pastaraisiais metais vis dažniau viešos interneto prieigos paslaugos nėra teikiamos dėl erdvės ribotumo bei sprendimo laisvės neturėjimo. Be to, vis dažniau pristingama lėšų apmokėti interneto ryšį.

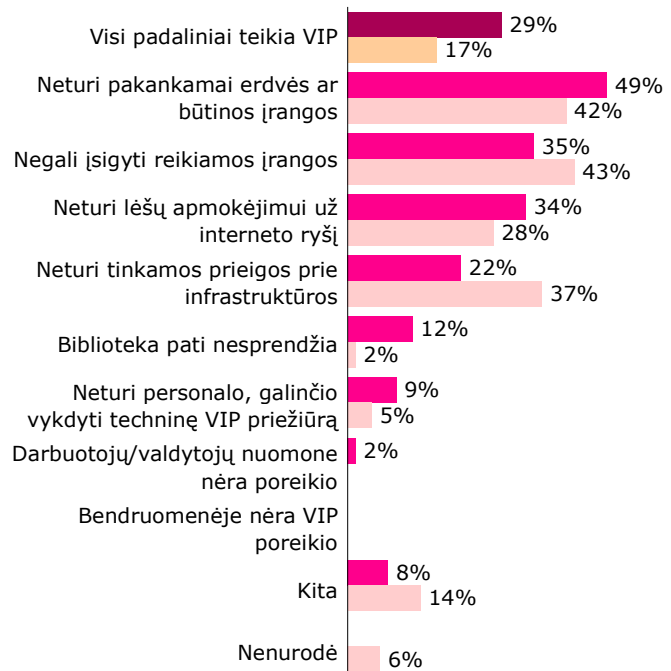
Tuo tarpu mažėja galimybių įsigyti reikiamą įrangą bei prieigos prie reikiamos infrastruktūros ribotumas.

Apskritai vertinant, per pastaruosius metus 12 procentinių punktų padaugėjo vadovų, kurių visi bibliotekų padaliniai teikia viešos interneto prieigos paslaugas.

Svarbiausi veiksniai, lemiantys, jog VIP paslaugos nėra teikiamos

% skaičiuojamas nuo visų apklaustųjų

■ 2009, n=65 ■ 2008, n=65

4.7. Bibliotekų ir viešos interneto prieigos biudžetų pokytis per 2008 metus

- Bibliotekoms skiriamas finansavimas per 2008 kiek daugiau nei pusėje bibliotekų augo -

Per 2008 metus bibliotekų ir viešos interneto prieigos finansavimas augo. Žinoma, viešai interneto prieigai skirti biudžetai augo labiau. Jų išaugimą konstatavo 63% bibliotekų vadovų (vidutiniškai buvo nurodytas 26% pokytis). Tuo tarpu didesnius bendrus biudžetus turėjo 55% bibliotekų (jie vidutiniškai pakito 15%).

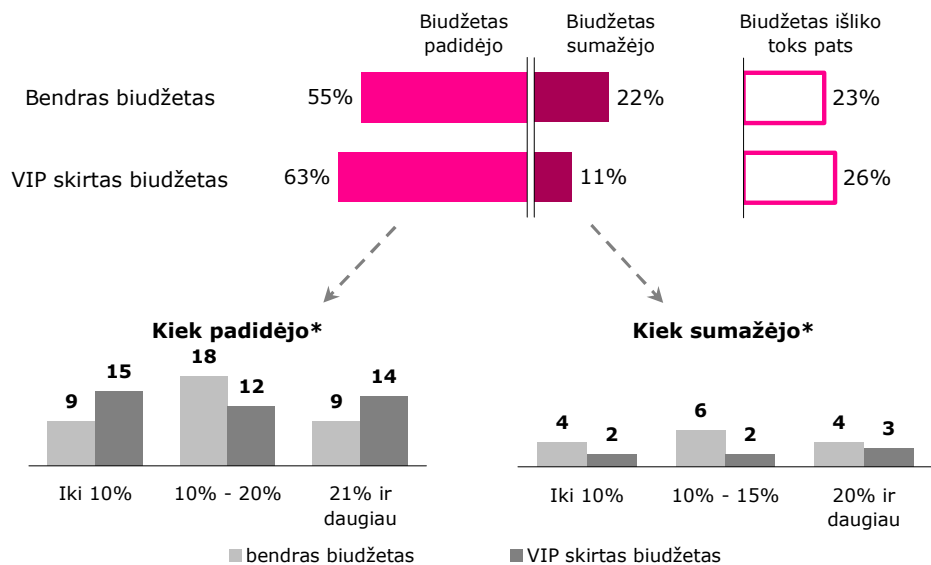
Ketvirtadaliu vadovų administruojamose bibliotekose nekito nei bendri, nei viešai interneto prieigai skirti biudžetai. 11% bibliotekų buvo skirtas mažesnis viešos interneto prieigos ir 22% bibliotekų buvo sumažintas bendras bibliotekos finansavimas.

Biudžetų pokytis 2008 metais yra susijęs su bendra viešos interneto prieigos plėtra. Stebima tendencija rodanti kad, jei bendras arba viešai interneto prieigai skirtas biudžetas per 2008 metus padidėjo, padaugėjo ir viešos interneto prieigos paslaugą teikiančių filialų kaime. Tuo tarpu mieste didesni finansavimą per 2008 metus gavusios bibliotekos dažniau planuoja kompiuterių atnaujinimą per ateinančius porą metų.

Padidėjusį viešai interneto prieigai skirtą biudžetą dažniau nurodė daugiau darbuotojų centrinėje bibliotekoje bei jos filialuose mieste turintys vadovai.

Bibliotekos biudžeto pokytis per 2008 m.

% skaičiuojamas nuo visų apklaustųjų, n=65

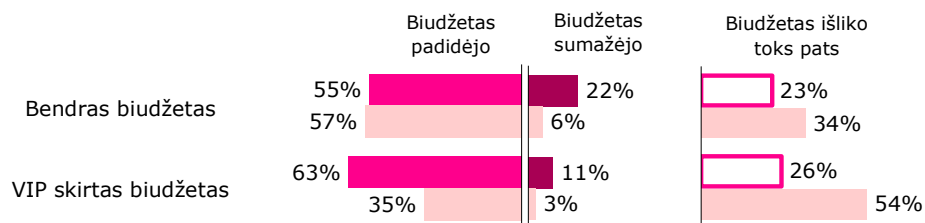
* pateikiamas nurodžiusiųjų vadovų skaičius (n)

Duomenis palyginus su ankstesnių metų tyrimų duomenimis, matome, jog viešos interneto prieigos finansavimas per 2008 metus padidėjo dar didesnei bibliotekų daliai nei per 2007 metus. Tačiau bendri bibliotekų biudžetai sumažėjo beveik tris kartus didesnei bibliotekų daliai nei per 2007 metus.

Bibliotekos biudžeto pokytis per 2008 m.

% skaičiuojamas nuo visų apklaustųjų

■ 2009, n=65 ■ 2008, n=65

5. Populiariausios bei numatomos stiprinti bibliotekų veiklos sritys

5.1. Populiariausios viešųjų bibliotekų teikiamos paslaugos

- Populiariausių bibliotekų teikiamų paslaugų sąrašė dominuoja nemokamas internetas -

Populiariausios paslaugos miesto ir kaimo bibliotekose, vadovų nuomone, yra nemokamas internetas, knygų išdavimas, periodinės spaudos skaitymas.

Mieste, populiariausios paslaugos yra nemokamas internetas (92%) bei knygų išdavimas (86%). Tuo tarpu kaimuose, kur interneto skvarba žymiai mažesnė nei miestuose, populiariausia bibliotekų paslauga yra nemokamas internetas (91%).

Knygų išdavimo paslauga, vadovų nuomone, yra kiek populiareesnė miesto bibliotekose (86%), o kaimo bibliotekų lankytojai kiek dažniau naudojami galimybe bibliotekoje pasiskaityti periodinę spaudą (79%).

Kaimo bibliotekose išsiskiria dar viena gana populiari paslauga – kompiuterinių žaidimų žaidimas (43%), kurios pagrindiniai vartotojai yra vaikai.

Tai kaimo vaikų mažo užimtumo, laisvalaikio praleidimo būdų trūkumo bei žemo pragyvenimo lygio (ne kiekvienas turi namuose kompiuterį) ar galimybių nebuvimo (kaime sudėtingiau įsivesti internetą, nepakankama infrastruktūra) pasekmė.

Kitos viešųjų bibliotekų teikiamos paslaugos lankytojų naudojamos žymiai rečiau.

Kalbant apie kaimo bibliotekas, nemokamu internetu dažniau naudojasi didesnių kaimo filialų (turinčių 26 ar daugiau darbuotojų) lankytojai. Kompiuterinio raštingumo kursus dažniau lanko didesnių miesto bibliotekų lankytojai; informacijos duomenų bazės internete taip pat populiareesnės centrinėse bibliotekose bei jų miesto filialuose.

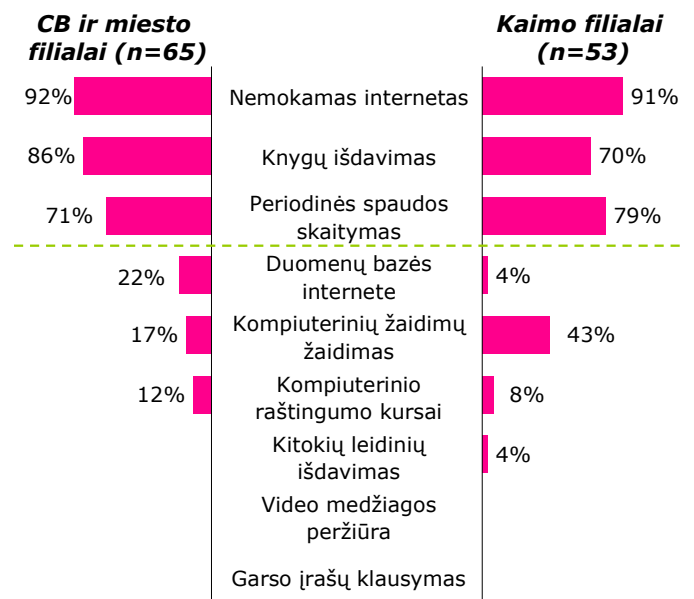
Video medžiagos peržiūros, garso įrašų klausymo ar kitokių leidinių išdavimo paslaugos viešosiose bibliotekose, pasak jų vadovų, nėra populiarios.

- Kaimo bibliotekose knygų skaitymą keičia internetas -

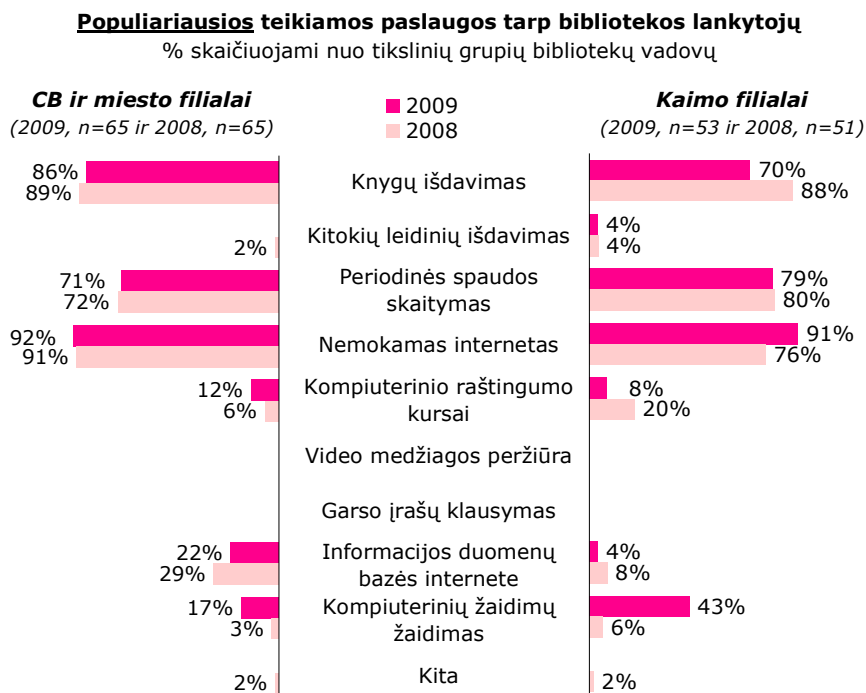
Kalbant bendrai, teikiamų paslaugų populiarumo pokyčiai labiau išryškėja kaimo bibliotekose. Šiose bibliotekose stebimas paslaugų, kurių naudojimui reikalingi kompiuteriai bei internetas, populiarėjimas. Ypatingai kaimo filialuose išaugo kompiuterinių žaidimų (37 p.p. pokytis) ir nemokamo interneto (15 p.p.) vartojimas. Tuo tarpu knygų išdavimo (18 p.p.), kaip ir kompiuterinio raštingumo (12 p.p.), paslaugomis kaimo bibliotekose domimasi vis rečiau.

Populiariausios teikiamos paslaugos tarp bibliotekos lankytojų

% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų

Lyginant tai, kokios miesto bibliotekų teikiamos paslaugos buvo populiariausios 2008 ir 2009 metais, ryškiausias pokytis pastebimas kompiuterinių žaidimų atžvilgiu. Šios paslaugos populiarumas, pasak bibliotekų vadovų, išaugo beveik šešis kartus. Sparčiai populiarėja ir kompiuterinio raštingumo kursų paslauga (6 p.p.). Tuo tarpu susidomėjimas informacijos duomenų bazėmis internete čia vis mažėja (7 p.p.).

5.2. Viešųjų bibliotekų paslaugos, kurios bus populiariausios ateityje

- Populiariausiomis bibliotekų paslaugomis ateityje išliks nemokamas internetas, knygų išdavimas bei periodinės spaudos skaitymas -

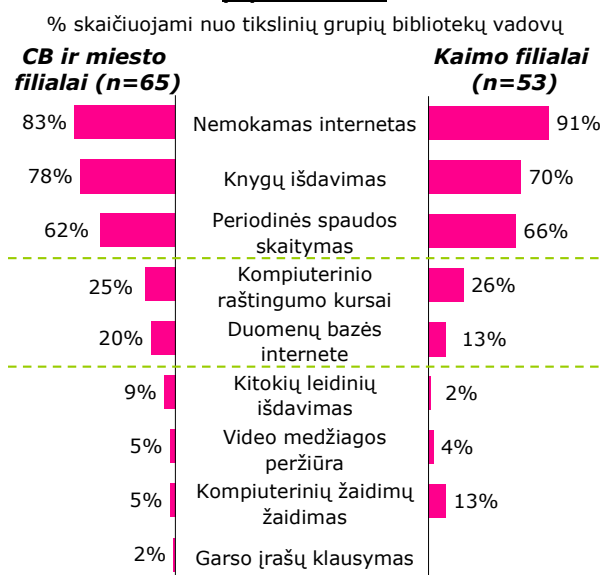
Vadovų nuomone, artimiausioje ateityje populiariausių bibliotekų teikiamų paslaugų sąrašas neturėtų keistis – populiariausiomis ir toliau išliks nemokamas internetas, knygų išdavimas bei periodinės spaudos skaitymas.

Pastebima tendencija, jog miesto bibliotekose kiek dažniau nei kaime yra prognozuojamas tradicinių paslaugų populiarumas, t.y. knygų ar kitokių leidinių išdavimas. Tuo tarpu, kaimo filialuose vadovai dažniau prognozuoja naujųjų paslaugų, kurios bibliotekose paplito kartu su viešosiomis interneto priegomis, populiarumą, t.y. naudojimąsi nemokamu internetu bei kompiuterinių žaidimų žaidimą.

Lyginant bibliotekų teikiamų paslaugų esamą populiarumą su populiarumu, kokio tikimasi artimiausioje ateityje, pastebima takoskyra tarp miesto ir kaimo viešųjų bibliotekų.

Pasak vadovų, miesto bibliotekose populiariausių teikiamų paslaugų populiarumas turėtų šiek tiek mažėti (nemokamas internetas, knygų išdavimas, periodinės spaudos skaitymas ir ypač kompiuterinių žaidimų žaidimas). Tačiau ateityje tikimasi

Bibliotekos teikiamos paslaugos, kurios ateityje bus populiariausios

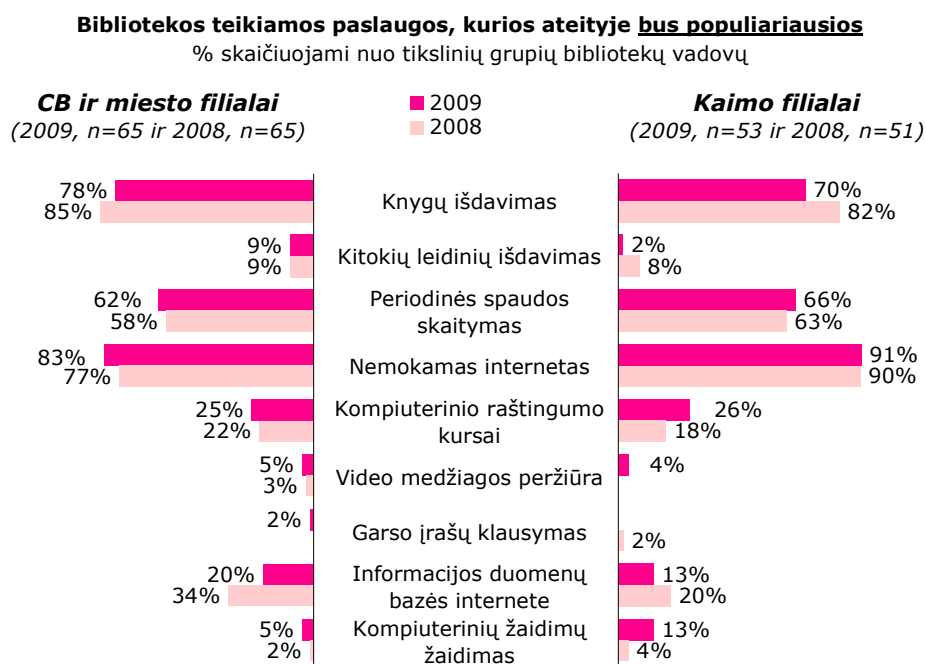

didesnio susidomėjimo tomis miesto bibliotekose teikiamomis paslaugomis, kurios šiuo metu nėra tokios populiaros (kompiuterinio raštingumo kursai, kitokių leidinių išdavimas, video medžiagos peržiūra, garso įrašų klausymas).

Kaimo bibliotekų situacija kiek kitokia, čia, vadovų nuomone, susidomėjimas populiariausiomis paslaugomis (nemokamas internetas, knygų išdavimas) nemažės. Tačiau kompiuterinių žaidimų ir periodinės spaudos populiarumas turėtų žymiai mažėti, o kompiuterinio raštingumo kursų bei informacijos duomenų bazių paslaugų paplitimas turėtų augti.

- Vis silpnėja tradicinių bibliotekos teikiamų paslaugų populiarumas -

Lyginant su pernai metais, šiais metais kiek rečiau prognozuojamas knygų išdavimo ir informacinių duomenų bazių internete populiarumas.

Miesto filialuose vis labiau tikima nemokamo interneto ateitimi. Tuo tarpu, kaimo bibliotekoms vis dažniau prognozuojamas kompiuterinio raštingumo kursų bei kompiuterinių žaidimų populiarumas.

Šiais metais buvo kiek mažiau kaimo bibliotekas administruojančių vadovų, kurie mano, jog ateityje populiariausia paslauga bus kitokių leidinių išdavimo paslauga.

5.3. Viešųjų bibliotekų teikiamos paslaugos, kurias planuojama stiprinti

- Bibliotekos dažniausiai planuoja stiprinti kompiuterinį raštingumą -

Artimiausioje ateityje labiausiai planuojama stiprinti kompiuterinio raštingumo kursų. Šios paslaugos intensyvus stiprinimas planuojamas tiek kaime (66%), tiek centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste (72%).

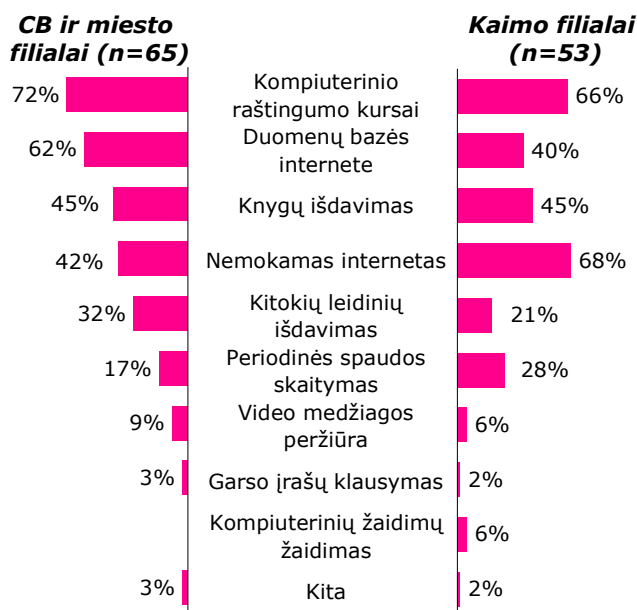
Miestų bibliotekose nemažai dėmesio žadama skirti ir informacijos duomenų bazėms internete (62%). Tuo tarpu kaimo bibliotekos, kuriose viešos interneto prieigos plėtra dar nėra baigta, labiau orientuojasi į pačių viešos interneto prieigos vietų kūrimą (68%).

Taip pat nemažai dėmesio centrinėje bibliotekoje ir jų filialuose mieste sulauks knygų išdavimo (45%), nemokamo interneto (42%) bei kitokių leidinių išdavimo (32%) paslaugos. Reikėtų paminėti, jog knygų išdavimo paslaugą kiek dažniau ketina stiprinti vadovai, turintys didesnę darbuotojų skaičių miestų bibliotekos (31 ir daugiau darbuotojų).

Tuo tarpu, kaimo filialuose tarp kitų gana intensyviai numatomų stiprinti paslaugų yra knygų išdavimas (45%), informacijos duomenų bazės internete (40%) bei periodinės spaudos skaitymas (28%).

Bibliotekos teikiamos paslaugos, kurias numatoma stiprinti artimiausioje ateityje

% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų

- Miesto bibliotekose intensyviau ketinama stiprinti kompiuterinį raštingumą bei knygų išdavimą; kaimo bibliotekose stiprinimo tendencijos nekinta -

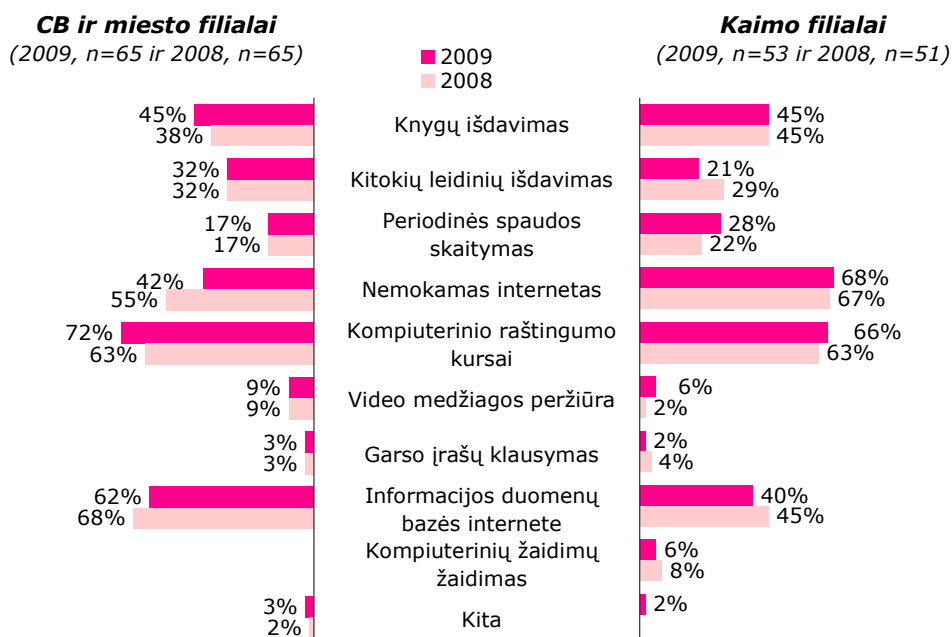
Lyginant su ankstesniais metais, miesto bibliotekose vis daugiau dėmesio žadama skirti kompiuterinio raštingumo kursams (9 p.p.) bei knygų išdavimo paslaugoms (7 p.p.). Kai, tuo tarpu, nemokamas internetas (13 p.p.) ir informacijos duomenų bazės internete (6 p.p.) artimiausioje ateityje bus stiprinamos rečiau.

Centrinės bibliotekos bei jų miesto filialai ir toliau neplanuoja skirti papildomo dėmesio kompiuterinių žaidimų paslaugų stiprinimui.

Kaimo filialų teikiamų paslaugų stiprinimo planai, lyginant su pernai metais, išliko nepakitę. Tik kiek dažniau vadovai ketina stiprinti periodinės spaudos skaitymą (6 p.p.), ir vis mažėja ketinimų stiprinti kitokių leidinių išdavimą (8 p.p.).

Bibliotekos teikiamos paslaugos, kurias numatoma stiprinti artimiausioje ateityje

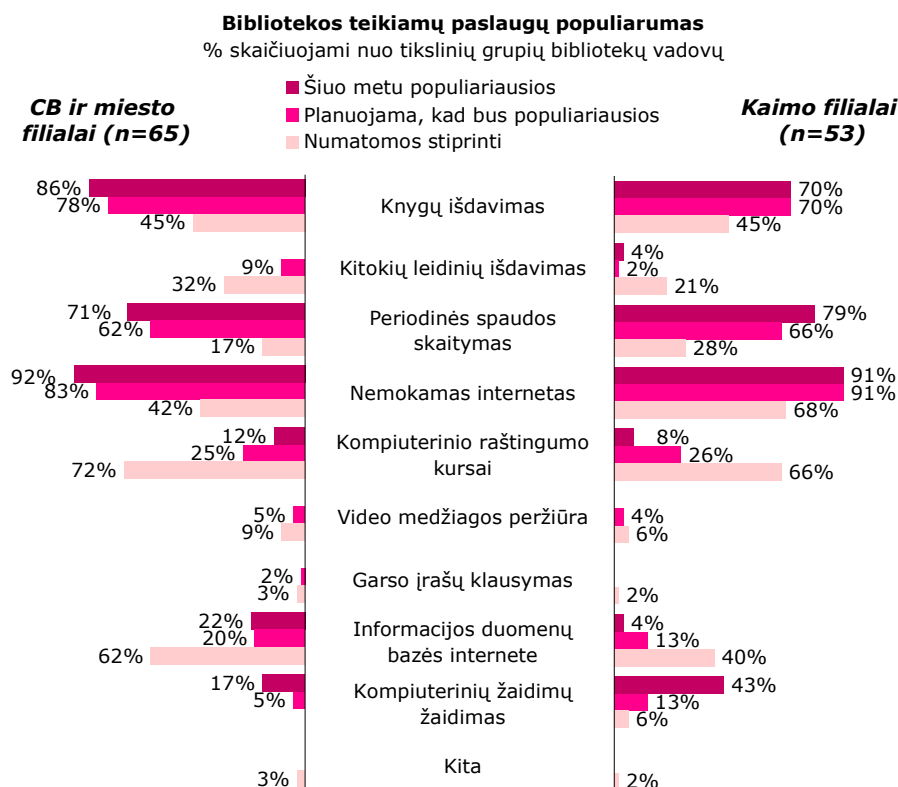
% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų

5.4. Bibliotekų teikiamų paslaugų populiarumo bei su jomis siejamų planų palyginimas

- Nepaisant paslaugų stiprinimo, jų populiarumas ateityje nekis -

Beveik visos paslaugos, nepaisant planuojamo jų skatinimo, ateityje nebus populiareesnės nei šiandien. Išimtis tik kompiuterinio raštingumo kursai, video medžiagos peržiūra, kitokių leidinių išdavimas (tik miesto bibliotekų kontekste) bei informacinės duomenų bazės (tik kaimo bibliotekose). Šios paslaugos, bibliotekų vadovų nuomone, ateityje bus populiareesnės ir tam įtakos, tikėtina, turės jų stiprinimas. Tačiau paslaugos skatinimo įtaką paslaugos populiarėjimui vertėtų vertinti atsargiau, nes ne visuomet egzistuoja vien tiesioginis ryšys. Pavyzdžiui, kompiuterinio raštingumo skatinimas lemia ne vien šios paslaugos populiarumą, bet turi įtakos visam naudojimuisi internetu.

6. Viešos interneto prieigos naudojimas, skatinimas bei nauda bendruomenei

6.1. Viešos interneto prieigos nauda bendruomenei

Viešos interneto prieigos naudas, teikiamas vietos bendruomenei, galima suskirstyti į dvi apibendrintas naudos kategorijas – socialinę ir ekonominę³.

³ Klausimų grupėse tiriančiose viešos interneto prieigos naudą vietos bendruomenei, siekiant supaprastinti apibendrinimus ir palyginimus, analizėje pateiktas išvestinis dydis, rodantis bendrą socialinės/ekonominės naudos procentą. **Skaičiavimo seka:** (1) sumuojamos atitinkamos naudos procentinės išraiškos, (2) atitinkamos naudos procentinės išraiškos dalinamos iš atitinkamos naudos konkrečių galimybių skaičiaus.

Socialinė nauda – elektroninės bendravimo priemonės; kultūrinė, bendruomeninė ir laisvalaikio informacija, švietimo informacija ir mokslai, sveikatos informacija, el. valdžios paslaugos.

Ekonominė nauda – pagalba atliekant reikiamus darbus, darbo paieška, pinigų taupymas, galimybė nusipirkti/ užsidirbti internetu.

- Viešos interneto prieigos nauda visuomenei – labiau socialinė -

Viešos interneto prieigos teikiama socialinė ir ekonominė nauda išreiškiant suminiais procentais gauname tokį santykį: mieste atitinkamai – 44% : 14%, kaime – 43% : 13%. Todėl, bibliotekų vadovų nuomone, viešos interneto prieigos nauda bibliotekų lankytojams yra daugiau socialinė, nei ekonominė.

Didžiausią viešos interneto prieigos nešamą naudą bendruomenei bibliotekų vadovai mato bendravimo tarp draugų ir artimųjų gerinime, su mokslais/ studijomis susijusių darbų atlikime bei laisvalaikio praturtinime.

Kiek rečiau viešos interneto prieigos teikiama nauda yra pagalba atliekant reikiamus darbus ar taupant pinigus.

Kartu su interneto prieiga atsiradusios galimybės internete užsidirbti ar ką nusipirkti, bibliotekų vadovų nuomone, apskritai nėra naudingos.

Bibliotekų vadovai, nurodę didesnę darbuotojų skaičių kaimo bibliotekose arba planuojantys viešos interneto prieigos vietų skaičiaus didinimą, dažniau teigė, jog interneto prieiga pasitarnauja bendravimui.

Tuo tarpu vadovai, nebeplanuojantys viešos interneto prieigos plėtros miesto bibliotekose, dažniau įvertino interneto pagalbą ieškant darbo bei atliekant darbus, susijusius su mokslais.

Lyginant miesto ir kaimo bibliotekas, pastebima, jog miesto bibliotekose kiek dažniau yra pabrėžiama interneto prieigos pagalba atliekant su mokslais susijusius ar kitus reikiamus darbus. Tuo tarpu, kaimo bibliotekose dažniau yra išskiriama interneto nauda gyventojų bendravimo gerinimui.

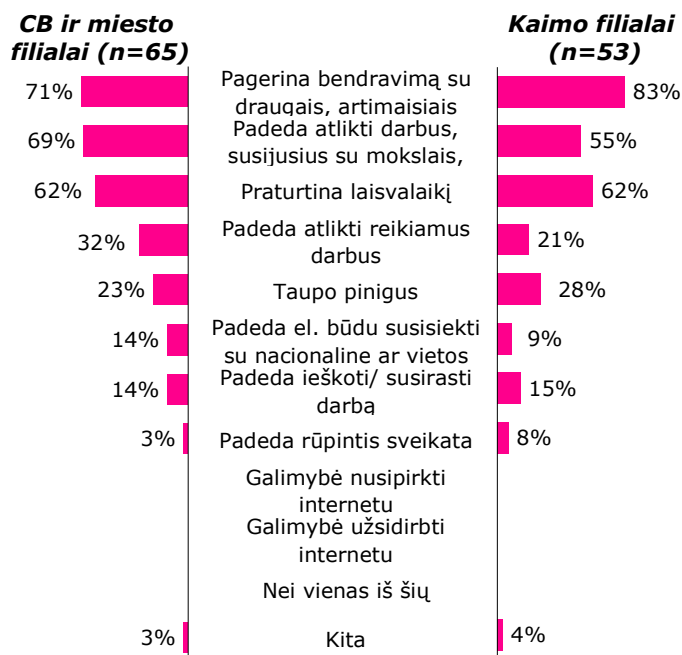
6.2. Viešos interneto prieigos naudojimas ir skatinimas

- Bendravimas – ne tik naudingiausia, bet ir dažniausiai naudojama viešos interneto prieigos teikiama galimybė -

Beveik visi bibliotekų vadovai (94%) mano, jog viešos interneto prieigos vartotojai bibliotekose teikiama internetą naudoja bendravimo tikslais. Interneto prieigą bibliotekų lankytojai, anot vadovų, kiek rečiau naudoja ekonominei veiklai (52%) arba ieško kultūrinės, bendruomeninės, laisvalaikio informacijos (49%).

VIP teikiama nauda vietos bendruomenei

% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų

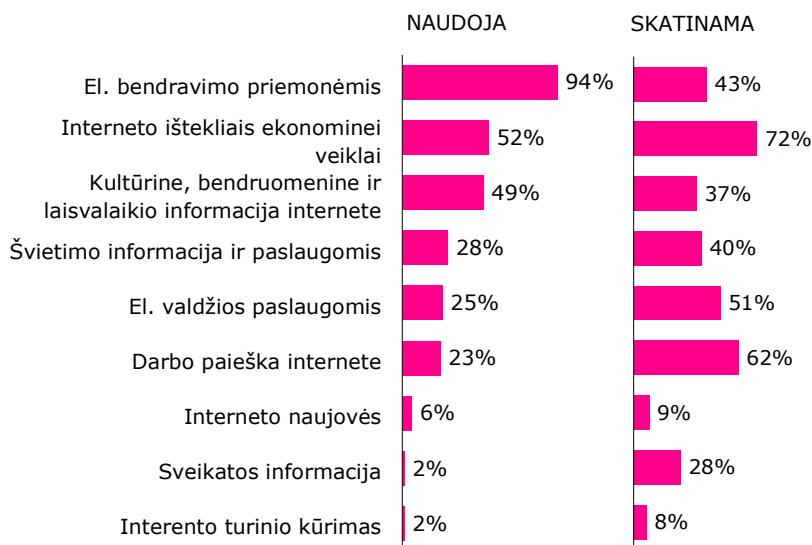
- Bibliotekų lankytojai vienodai dažnai naudojami ir socialinėmis, ir ekonominėmis naudomis, tačiau skatinami naudotis ekonominėmis

Tuo tarpu lankytojai dažniausiai skatinami naudotis tomis interneto teikiamomis galimybėmis, kurios suteikia ekonominę naudą: interneto ištekliams ekonominei veiklai (72%), darbo paieška internete (62%) bei elektroninės valdžios paslaugomis (51%). Kiek rečiau bibliotekų lankytojai yra skatinami naudotis elektroninėmis bendravimo priemonėmis (43%), švietimo (40%) ar kultūrine, bendruomenine, laisvalaikio (37%) informacija internete.

Rečiausiai, vadovų nuomone, bibliotekų lankytojai domisi interneto naujovėmis (6%) bei interneto turinio kūrimu (2%). Taip pat bibliotekose esantis internetas retai naudojamas ir informacijos, susijusios su sveikata, paieškai (2%) – nepaisant to, kad šia paslauga lankytojai aktyviai skatinami naudotis (kas ketvirtą vadovo teigimu).

Bibliotekoje lankytojai naudoja/ yra skatinami naudotis šiomis paslaugomis (informacijos sritimis)

% skaičiuojamas nuo visų apklaustųjų, n=65

Analizuojant **naudojimosi** interneto galimybių teikiamomis **naudomis santyki** (socialinės vs. ekonominės naudos) (**40%:38%**), matome, kad, vadovų nuomone, bibliotekų lankytojai vienodai dažnai naudojami ir socialinėmis, ir ekonominėmis naudomis, o **skatinami naudotis**, vadovų nuomone, labiau ekonominėmis naudomis (**40%:67%**).

- Skatinimas naudotis įvairiomis informacijos sritimis bibliotekose yra sumažėjęs -

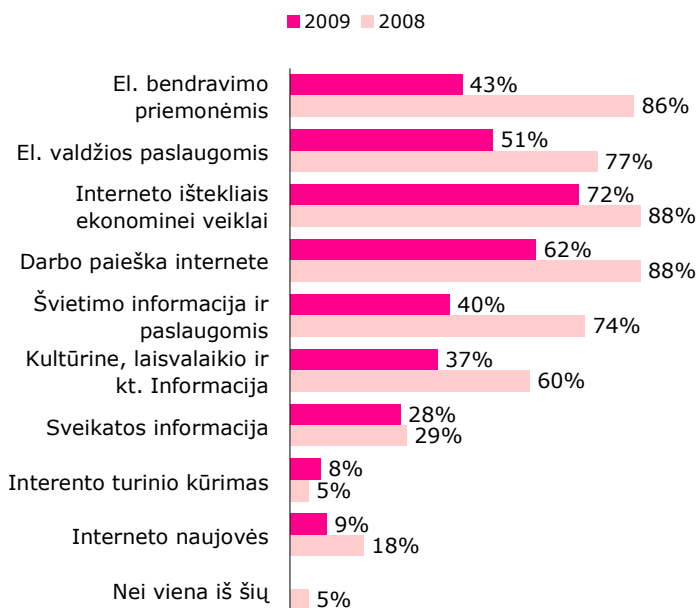
Lyginant tai, kokiais interneto ištekliams bibliotekų lankytojai buvo skatinami naudotis 2008 ir 2009 metais, pastebima tendencija, jog beveik visomis viešos interneto prieigos teikiamomis paslaugomis skatinimas yra žymiai sumažėjęs. Tik, anot bibliotekų vadovų, internete ieškoti su sveikata susijusios informacijos bei domėtis interneto turinio kūrimu, skatinama panašiai, kaip ir pernai.

Bibliotekų vadovai dažniau nei bibliotekininkai mano, jog bibliotekų lankytojai naudojami elektroninėmis bendravimo priemonėmis, elektroninėmis valdžios paslaugomis bei interneto ištekliams ekonominei veiklai. Tuo tarpu bibliotekų darbuotojai dažniau pastebi, jog lankytojai interneto pagalba ieško darbo bei informacijos susijusios su sveikata.

Be to bibliotekų vadovai dažniau mano, jog skatinimas vykdomas elektroninės valdžios paslaugų, interneto išteklių ekonominei

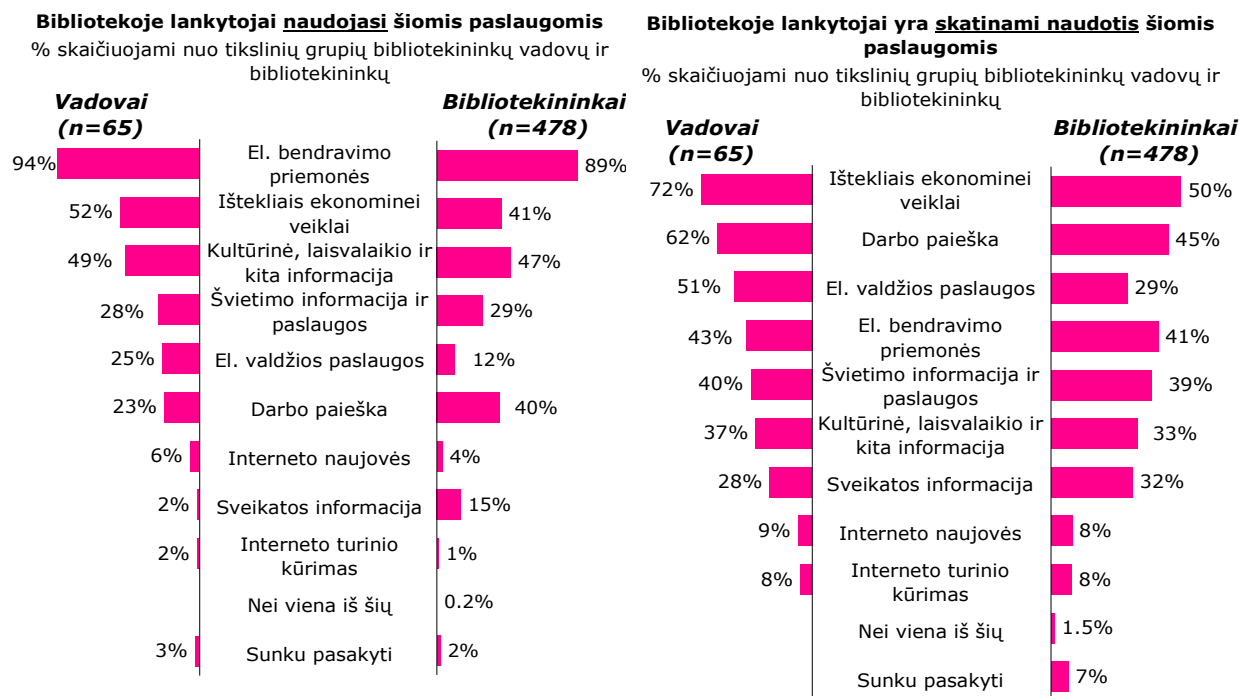
Bibliotekoje lankytojai yra skatinami naudotis šiomis paslaugomis (informacijos sritimis)

% skaičiuojamas nuo visų apklaustųjų, n=65

veiklai bei darbo paieškos internete atžvilgiu.

Lyginant skatinimo naudotis ekonominėmis ir socialinėmis naudomis santykį 2008 (**40%:67%**) ir 2009 (**65%:88%**) metais, matome, kad skatinimo prioritetai buvo siejami su ekonominėmis naudomis.

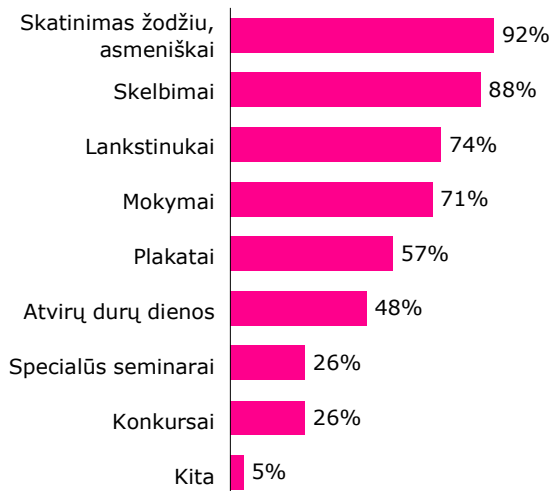
6.3. Viešos interneto prieigos skatinimo priemonės

- Vadovų įvardijamos viešos interneto prieigos skatinimo priemonės bibliotekininkų naudojamos gerokai rečiau -

Viešos interneto prieigos skatinimas, vadovų nuomone, dažniausiai vyksta bendraujant asmeniškai (92%), naudojant skelbimus (88%), lankstinukus (74%) bei mokymų metu (71%). 57% vadovų mano, jog skatinimas vyksta plakatų pagalba, o 48% - atvirų durų dienų metu. Tuo tarpu specialūs seminarai ir konkursai – kurie reikalauja didesnio bibliotekininkų įsitraukimo – viešos interneto prieigos reklamavimui pasitelkiami kiek rečiau (juos paminėjo kas ketvirtas bibliotekos vadovas).

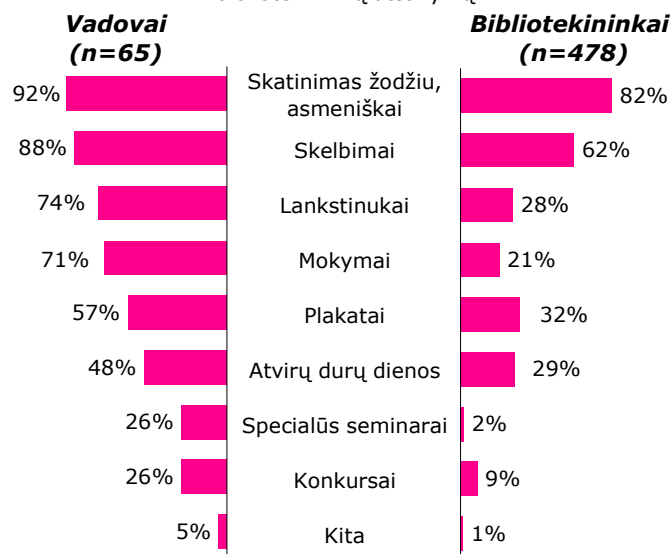
Priemonės, kuriomis reklamuoja VIP ir skatina ją naudotis

% skaičiuojamas nuo visų apklaustųjų, n=65

Priemonės, kuriomis skatinama naudotis VIP

% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekininkų vadovų ir bibliotekininkų atsakymų

Pasak pačių bibliotekininkų, skatinimas žodžiu – tai pagrindinė ir dažniausiai naudojama viešos interneto prieigos vietų viešinimo bei skatinimo jomis naudotis priemonė. Tačiau apskritai bibliotekų vadovai visas viešos interneto prieigos skatinimo priemones paminėjo dažniau, nei bibliotekų darbuotojai.

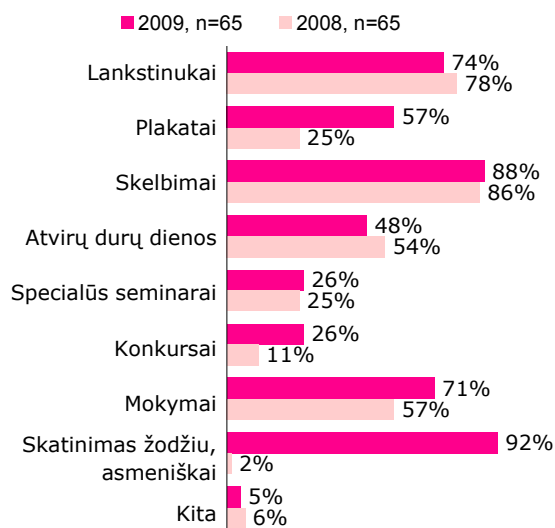
Negalima palyginti šiais metais populiariausia viešos interneto prieigos teikiamų paslaugų skatinimo priemone įvardinto skatinimo asmeniškai, nes pernai metų apklausoje nebuvo patektas šis atsakymo variantas – jį respondentai paminėjo spontaniškai.

Vis daugiau dėmesio, anot vadovų, populiarinant interneto prieigos vietas bibliotekose skiriama specialiams mokymams (14 p.p.), vis dažniau bibliotekose rengiami konkursai (15 p.p.), kabinami plakatai (32 p.p.). Tuo tarpu, bibliotekose mažėja atvirų durų dienų, kurių metu būtų reklamuojama viešoji interneto prieiga (6 p.p.).

Tokių viešos interneto prieigos paslaugų populiarinimo priemonių, kaip lankstinukai, skelbimai ir specialūs seminarai apimtys, vadovų nuomone, išliko tokios pat kaip ir pernai.

Priemonės, kuriomis reklamuoja VIP ir skatina ja naudotis

% skaičiuojamas nuo visų apklaustųjų

7. Bibliotekininkų įgūdžiai, metodinė ir techninė pagalba

7.1. Bibliotekininkų gebėjimai ir įgūdžiai teikiant viešos interneto prieigos paslaugas

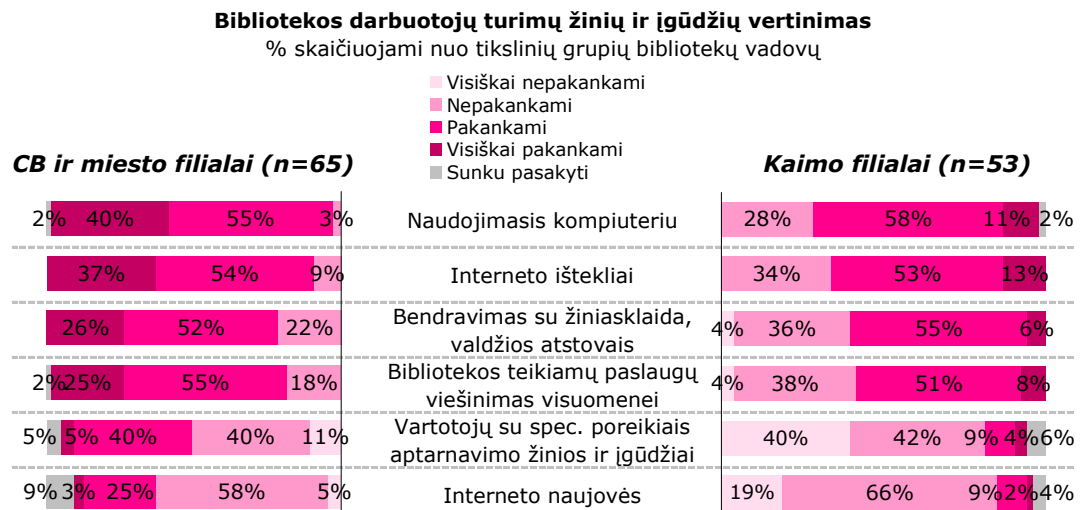
- Geriausi bibliotekininkų gebėjimai – naudojimasis kompiuteriu bei interneto ištekliais -

Viešos interneto prieigos plėtra neatsiejama nuo bibliotekų darbuotojų įgūdžių bei žinių naudotis naujų technologijų ir interneto galimybėmis, su jomis supažindinti ir konsultuoti lankytojus bei informuoti visuomenę apie bibliotekoje vykstančius procesus. Žinoma, paminėti gebėjimai vystomi palaipsniui. Šiuo metu bibliotekų darbuotojai geriausiai moka naudotis kompiuteriu ir interneto ištekliais. Ne mažiau kaip 90% bibliotekų vadovų teigė šiuos įgūdžius turint miesto bibliotekininkus ir ne mažiau kaip 66% - kaimo bibliotekininkus. Tai yra pagrindiniai gebėjimai, kuriais turi pasižymėti bibliotekos darbuotojas, kad galėtų aptarnauti viešos interneto prieigos lankytoją.

Kiek rečiau bibliotekininkai turi pakankamus įgūdžius bendrauti su žiniasklaida bei valdžios atstovais ar kitaip viešinti visuomenei bibliotekos teikiamas paslaugas.

Problemiškiausios sritys - gebėjimai naudotis interneto naujovėmis ir aptarnauti vartotojus su specialiais poreikiais. Pastarieji įgūdžiai itin prasti kaimo bibliotekose, net 40% vadovų juos įvertino visiškai nepakankamais, kai tuo tarpu miesto darbuotojų atžvilgiu taip vertinusių buvo 11%. Žinoma, šiuos įgūdžius gali lemti ne vien mokymų stoka, tačiau ir ribotas pritaikomumas.

Apskritai miesto bibliotekų darbuotojų visi įgūdžiai vertinami geriau, nei kaimo bibliotekininkų. Vėlesnis projekto įgyvendinimas kaimo bibliotekose lėmė kiek prastesnę šių bibliotekininkų kompetenciją, tačiau tikėtina, jog baigus įgyvendinti visus projekto etapus atotrūkis sumažės, juolab, kad visi bibliotekininkų įgūdžiai (išskyrus paslaugų viešinimą visuomenei bei naudojimąsi kompiuteriu) vertinami geriau tose bibliotekose, kurios jau baigusios viešos interneto prieigos plėtrą.

- Bibliotekų vadovai kiek geriau vertina miesto bibliotekų darbuotojų įgūdžius ir nuvertina darbuotojus kaime -

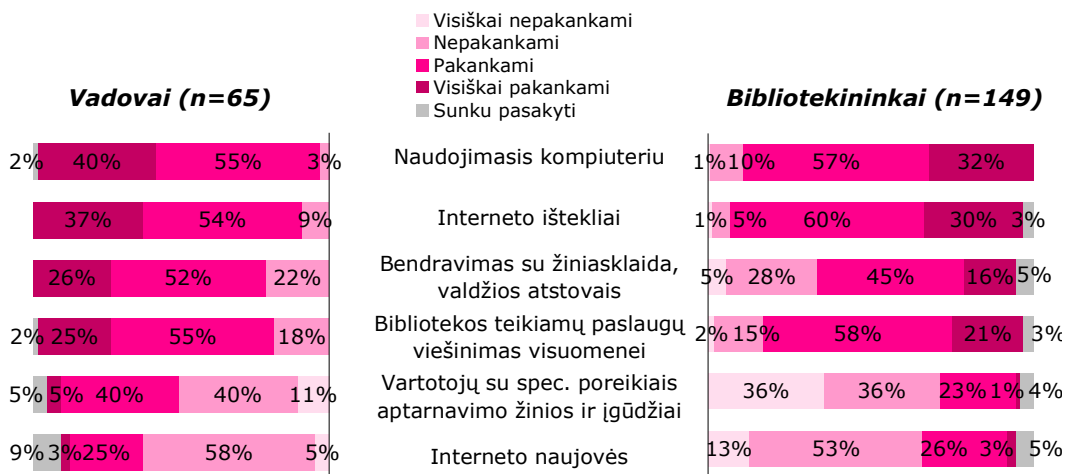
Be to miesto bei kaimo bibliotekininkų įgūdžių skirtumą gali lemti ir tai, jog analizuojami vertinimai visgi yra subjektyvūs. Palyginus, kaip bibliotekų vadovai vertina darbuotojų įgūdžius ir kaip savo žinias vertina

patys bibliotekininkai, paaiškėjo, jog vadovybė pervertina miesto bibliotekų darbuotojus, tačiau nuvertina kaimo bibliotekininkus.

Centrinių bibliotekų bei jų filialų mieste darbuotojai dažniau nei vadovybė nepakankamai įvardino savo gebėjimus naudotis kompiuteriu (8 p.p. dažniau), bendrauti su žiniasklaida bei valdžios atstovais (12 p.p.) bei aptarnauti vartotojus su specialiais poreikiais (20 p.p.).

Vadovų ir bibliotekininkų įgūdžių įvertinimo palyginimas mieste

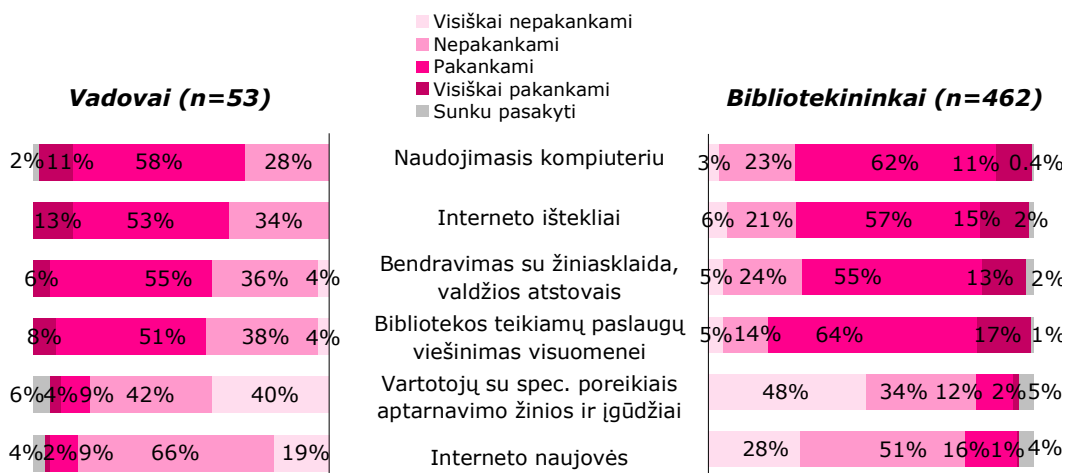
% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų ir bibliotekininkų

Tuo tarpu kaimo bibliotekų darbuotojai visus analizuojamus įgūdžius vertina geriau nei jų vadovai. Labiausiai skiriasi bendravimo su žiniasklaida, valdžios atstovais (bibliotekininkai pakankamai įvardijo 8 p.p. dažniau) bei bibliotekos teikiamų paslaugų viešinimo (20 p.p.) įgūdžių vertinimai.

Vadovų ir bibliotekininkų įgūdžių įvertinimo palyginimas kaimo vietovėse

% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų ir bibliotekininkų

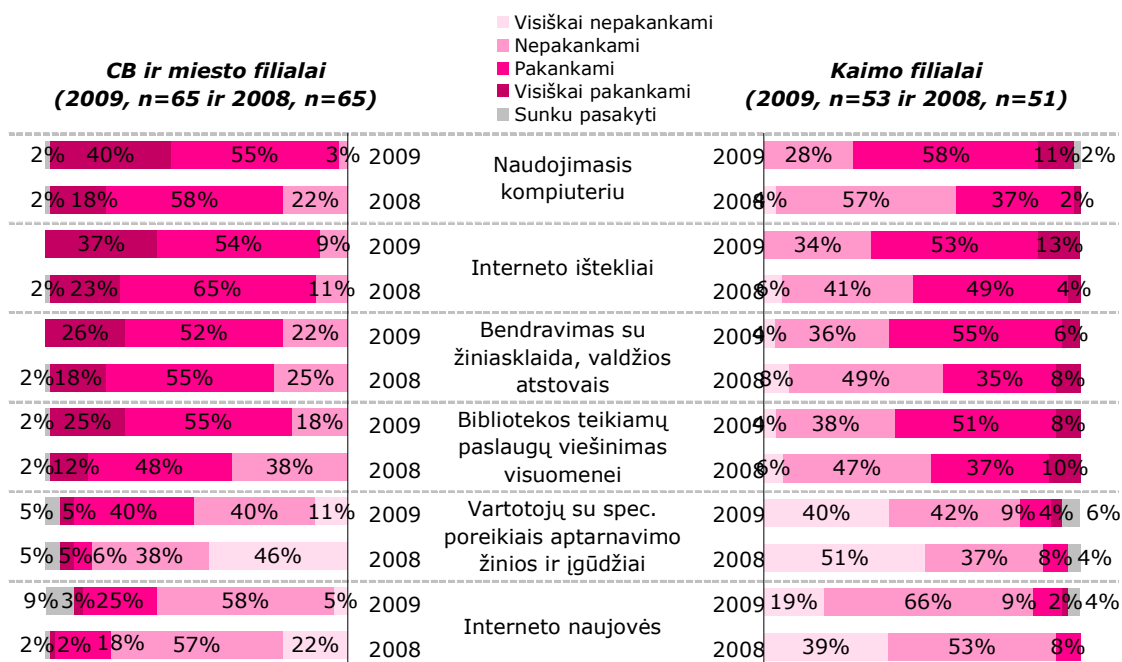

Per pastaruosius metus bibliotekų vadovai visus darbuotojų įgūdžius ėmė vertinti geriau ir didžiausi pokyčiai įvyko kaimo filialų atžvilgiu.

Miesto bibliotekose didžiausia pažanga stebima vartotojų su specialiais poreikiais aptarnavimo atžvilgiu. Tuo tarpu kaimo filialuose labiausiai darbuotojai išstobulino naudojimosi kompiuteriu įgūdžius.

Bibliotekos darbuotojų turimų žinių ir įgūdžių vertinimas

% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų

7.2. Metodinė pagalba teikiant viešos interneto prieigos paslaugas

- Metodinės pagalbos prieinamumas neturi lemiamos reikšmės bibliotekų darbuotojų įgūdžiams -

Metodinė pagalba yra visiškai pakankama centrinėse bibliotekose bei jų miesto filialuose, taip mano 92% vadovų. Tuo tarpu kiek daugiau nei ketvirtadalis apklaustųjų (29%) teigia, jog kaimo filialuose jos nepakanka.

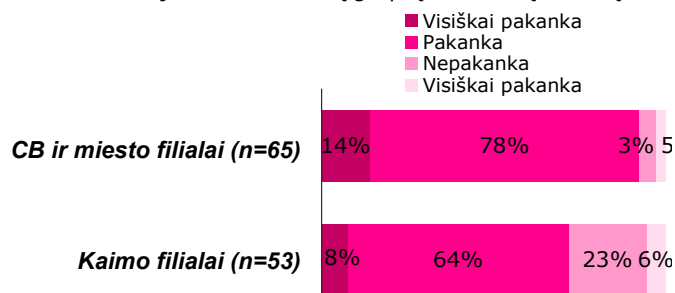
Turint omenyje tai, jog kaimo bibliotekų darbuotojų įgūdžiai vertinami prasčiau ir šiose bibliotekose dažniau yra nepakankama metodinė pagalba, norisi sugretinti šiuos du veiksnius. Tačiau ne visi įgūdžiai vertinami geriau jei metodinė pagalba yra pakankama. Naudojimasis interneto naujovėmis bei lankytojų su specialiais poreikiais aptarnavimas visiškai nesusijęs su metodinės pagalbos pakankamumu. Taigi, priežastiniai-pasekminiai ryšiai nėra vienareikšmiškai aiškūs. Gali būti, jog tiek metodinės pagalbos pakankamumas, tiek darbuotojų įgūdžiai vienodai priklausomi nuo projekto vystymosi eigos ir neturi lemiamos įtakos vienas kitam.

Įdomu, jog vadovai, kurie nurodė didesnę darbuotojų skaičių miesto bibliotekose, dažniau neabejoja metodinės pagalbos pakankamumu šiose bibliotekose.

Kaip ir bibliotekininkų įgūdžių atžvilgiu, vadovų ir bibliotekininkų metodinės pagalbos pakankamumo vertinimai skiriasi. Vadovai dažniau nei patys šių bibliotekų darbuotojai (5 p.p. skirtumas) mano, jog

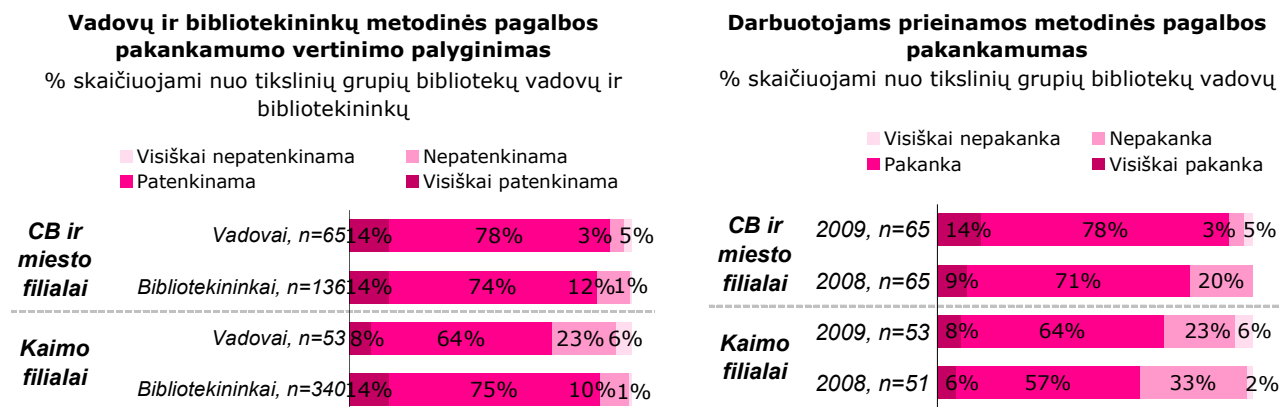
Darbuotojams prieinamos metodinės pagalbos pakankamumas

% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų

metodinė pagalba miesto bibliotekose yra pakankama. Tuo tarpu informacijos pakankamumą kaime dažniau konstatuoja kaimo bibliotekininkai, nei jų vadovai. Pastarieji pakankama metodinę pagalbą įvardijo 16p.p. rečiau nei jų darbuotojai.

Lyginant su praėjusiais metais, metodinės pagalbos pakankamumas auga tiek miesto, tiek kaimo bibliotekose. Tik centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste pokytis kiek ženklesnis (12 p.p.) nei kaimo bibliotekose.

7.3. Viešos interneto prieigos vietų techninis aptarnavimas

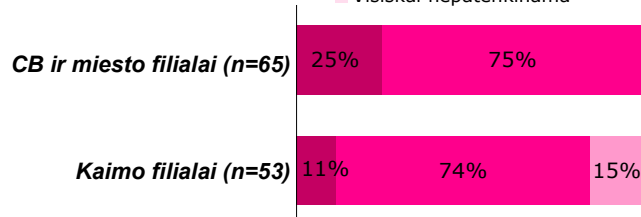
- Nėra priekaištų techninei kokybei miesto bibliotekose, tačiau kaimo filialuose reikalingas tobulėjimas -

Centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste problemų, susijusių su viešos interneto prieigos darbo vietų technine priežiūra, nėra. Visi vadovai teigė, jog priežiūros kokybė yra patenkinama. Tačiau kaimo filialuose techninės priežiūros kokybe nepatenkinti 15% vadovų.

Palyginus su bibliotekininkų vertinimais matome, jog atotrūkis tarp miesto bei kaimo filialų tikėtina yra ne toks ryškus. Patys kaimo bibliotekų darbuotojai viešos interneto prieigos vietų priežiūros kokybe nepatenkinti 6 p.p. rečiau nei jų vadovai.

Teikiamos techninės priežiūros VIP kompiuteriams kokybės vertinimas

% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų

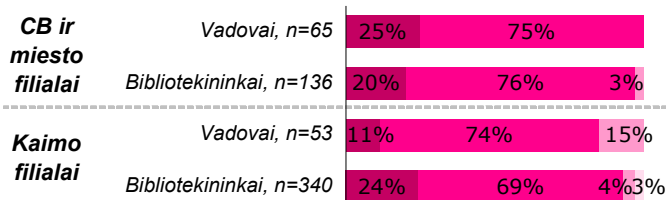

Galiausiai, kad ir koks bebūtų didelis ar neženklaus skirtumas tarp miesto ir kaimo filialų techninės priežiūros kokybės, per pastaruosius metus ji gerėja visose Lietuvos bibliotekose.

Vadovų ir bibliotekininkų techninės priežiūros kokybės vertinimo palyginimas

% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų ir bibliotekininkų

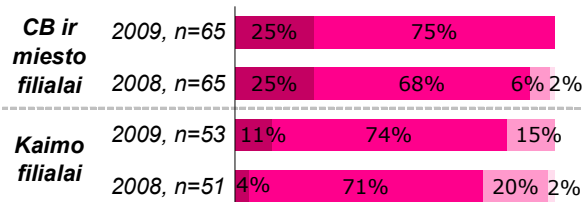
Visiškai nepatenkinama Nepatenkinama
Patenkinama Visiškai patenkinama

Teikiamos techninės priežiūros VIP kompiuteriams kokybės vertinimas

% skaičiuojami nuo tikslinių grupių bibliotekų vadovų

Visiškai nepatenkinama Nepatenkinama
Patenkinama Visiškai patenkinama

8. Bibliotekų teikiamos paslaugos ir įvaizdis

8.1. Paslaugų teikimo ar materialinės bazės pokyčio vertinimas

Apskritai per 2008 metus pagerėjo daugelis bibliotekos teikiamų paslaugų ar jų materialinių bazių. Tačiau teigiamas pokytis stebimas ne visose srityse.

Labiausiai pagerėjo su viešos interneto prieigos plėtra susijusios paslaugos - tai darbuotojų pagalba, konsultacijos bei IT technikos, programinės įrangos gausa ir kokybė. Visas šias paslaugas ir materialines bazes pagerėjusiomis įvardijo nuo 74% iki 91% vadovų.

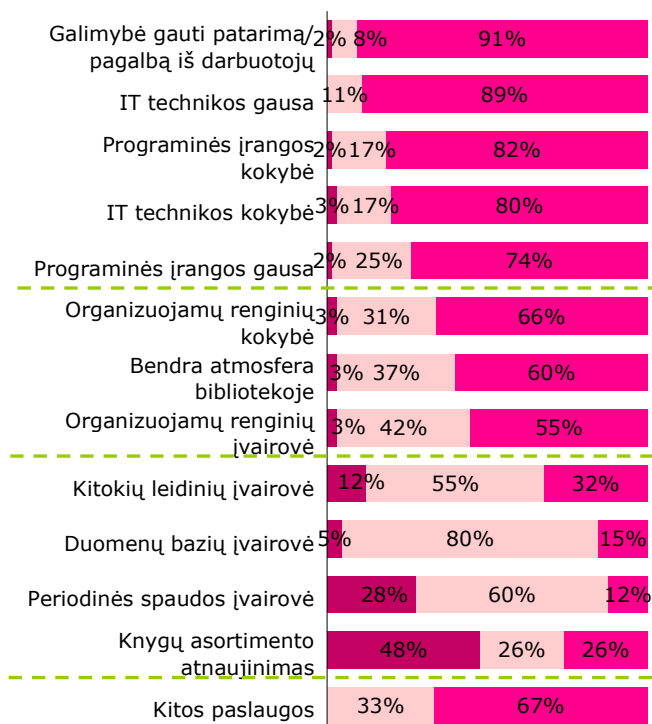
Intensyvia pažanga, nors ne taip dažnai, kaip anksčiau minėtos, pasižymi organizuojamų renginių įvairovė ir kokybė bei bendra bibliotekos atmosfera. Šias paslaugas pagerėjusiomis nurodė 55% - 66% apklaustų vadovų.

Tuo tarpu tradicinių bibliotekos paslaugų materialinė bazė pasižymi mažiausiu teigiamu pokyčiu. Periodinės spaudos ar kitokių leidinių įvairovė ir knygų asortimento atnaujinimas daugelio vadovų nuomone per 2008 metus arba pablogėjo, arba nepakitė. Tarp mažiausia pažanga pasižyminčių paslaugų yra ir duomenų bazių įvairovė, kurią nepakitusia įvardijo 80% vadovų.

Bibliotekų paslaugų teikimo ar materialinės bazės pokyčiai per 2008m.

% skaičiuojamas nuo visų apklaustųjų, n=65

Pablogėjo Nepakitė Pagerėjo

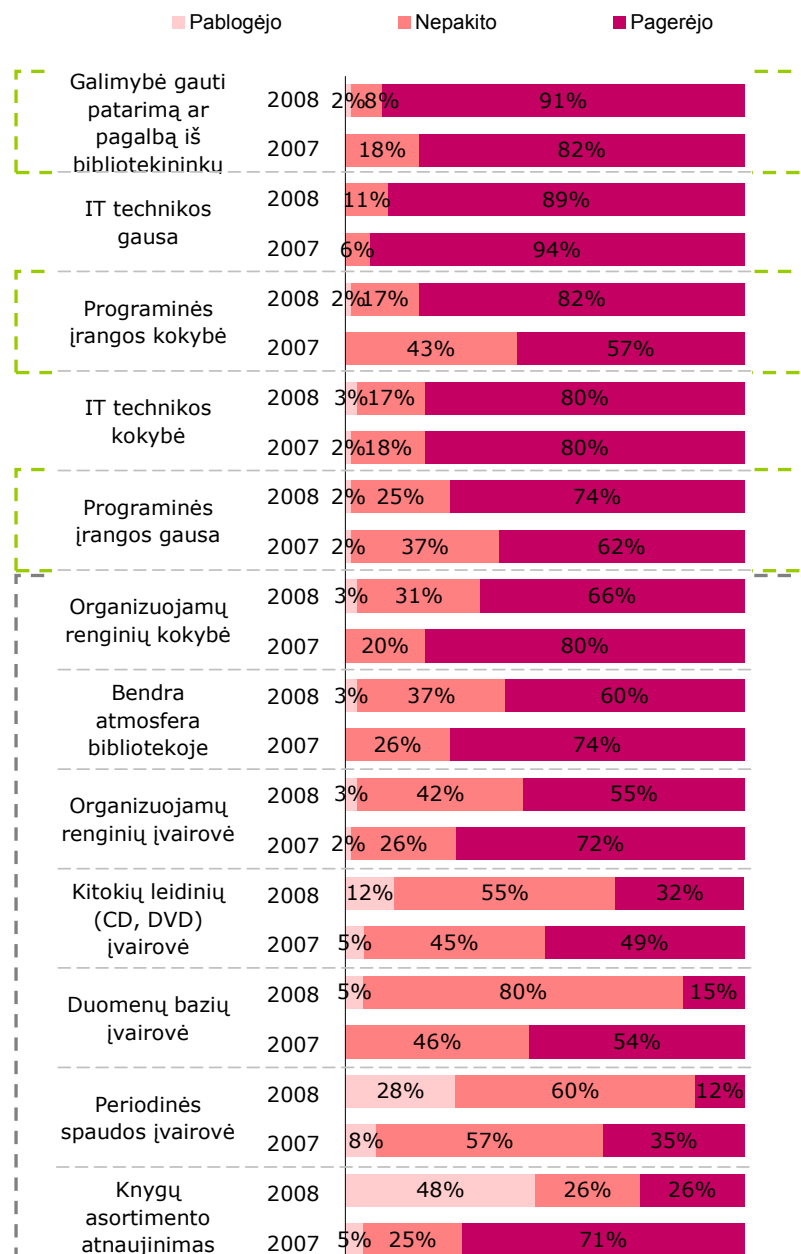
Vadovai paminėjo ir „kitas“ (dažniausiai pagerėjusias) paslaugas, tai įvairaus pobūdžio mokymai, pagalba lankytojams naudotis *Skype* užsienyje, duomenų bazių kūrimas, interneto turinio kūrimas, kopijavimas, skanavimas, mokymai naudotis įvairiais filialuose sukauptais duomenų šaltiniais ir fondais bei neįgalių asmenų aptarnavimas.

- Per 2008 metus daugelis bibliotekos teikiamų paslaugų pagerėjo, nors ne taip reikšmingai kaip per 2007 metus -

Lyginant paslaugų bei materialinių bazių pokytį per 2007 ir 2008 metus, pastaraisiais metais progresas kiek mažesnis nei 2007 metais. Daugelis paslaugų ar materialinių bazių vadovų dažniau yra įvardijamos nepakitusiomis (organizuojamų renginių kokybė bei įvairovė, bendra atmosfera, CD, DVD ar duomenų bazių įvairovė). Tuo tarpu tradicinių bibliotekų paslaugų (knygų ar periodinės spaudos) materialinės bazės netgi pablogėjo.

Žinoma yra ir išimčių. Per 2008 metus dažniau pagerėjusiomis buvo įvardinta galimybė gauti darbuotojo konsultaciją, programinės įrangos kokybė bei gausa. Be to toks pat kaip ir per 2007 metus išlieka IT technikos kokybės bei gausos pokytis.

Bibliotekų paslaugų teikimo ar materialinės bazės pokyčiai:
% skaičiuojamas nuo visų apklaustųjų, n=65

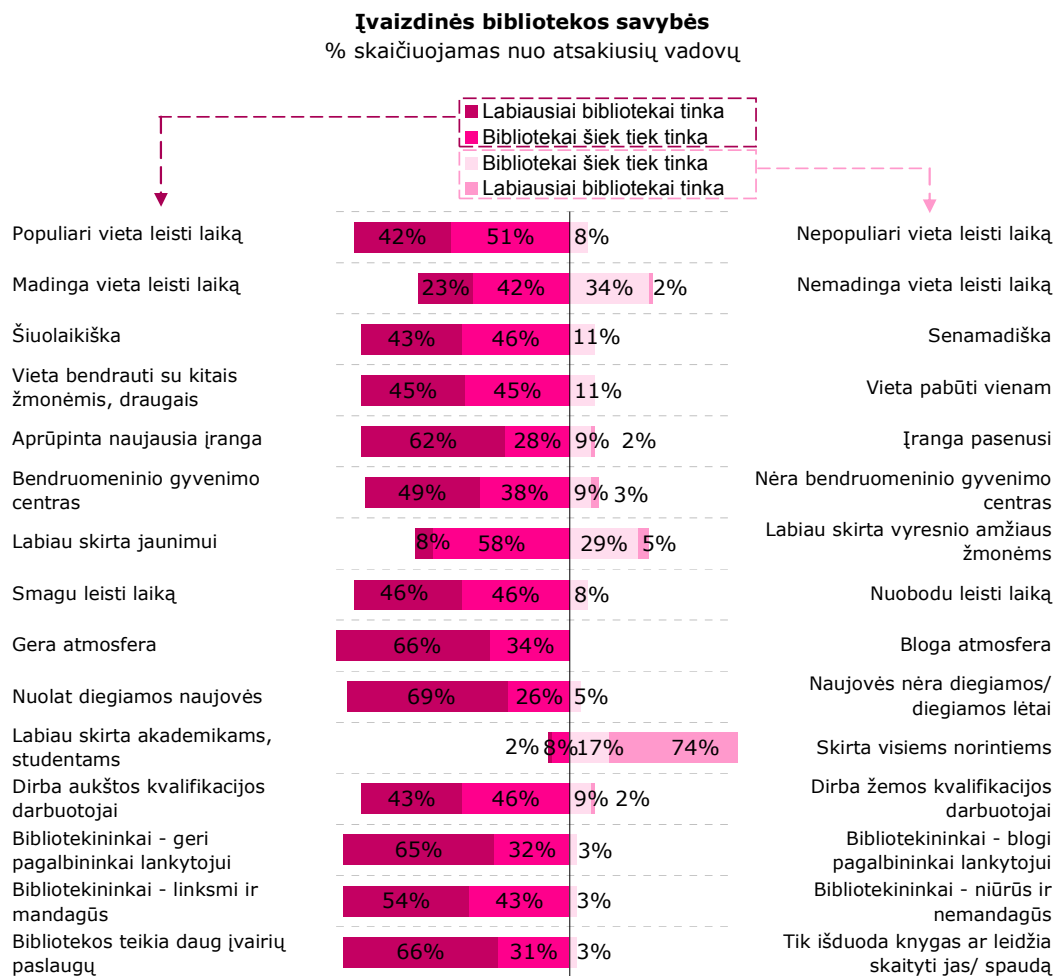

8.2. Bibliotekos įvaizdis bibliotekininkų akimis

- Vieša interneto prieiga reikšminga bibliotekos įvaizdžiui -

Bibliotekos įvaizdis vadovų požiūriu yra labai pozityvus. Jų nuomone tai populiaru, gera atmosfera pasižyminti vieta, bendruomeninio gyvenimo centras, kuriame galima bendrauti su kitais žmonėmis ir apskritai smagu leisti laiką. Be to, šiandienos biblioteka yra šiuolaikiška (nors nebūtinai madinga), aprūpinta naujausia įranga bei nuolat diegianti naujoves. Galiausiai puikų bibliotekos įvaizdį papildo kvalifikuoti, linksmi, mandagūs bei nuolat pagelbėjantys darbuotojai.

Vadovų nuomone, biblioteka tikrai nėra skirta vien akademikams ar studentams. Be to, vadovų nuomonės kiek labiau išsiskiria priskiriant biblioteką vien jaunimui. Tad matome, jog biblioteka neapsiriboja kažkuria viena socialine grupe – ji skirta plačiajai visuomenei.

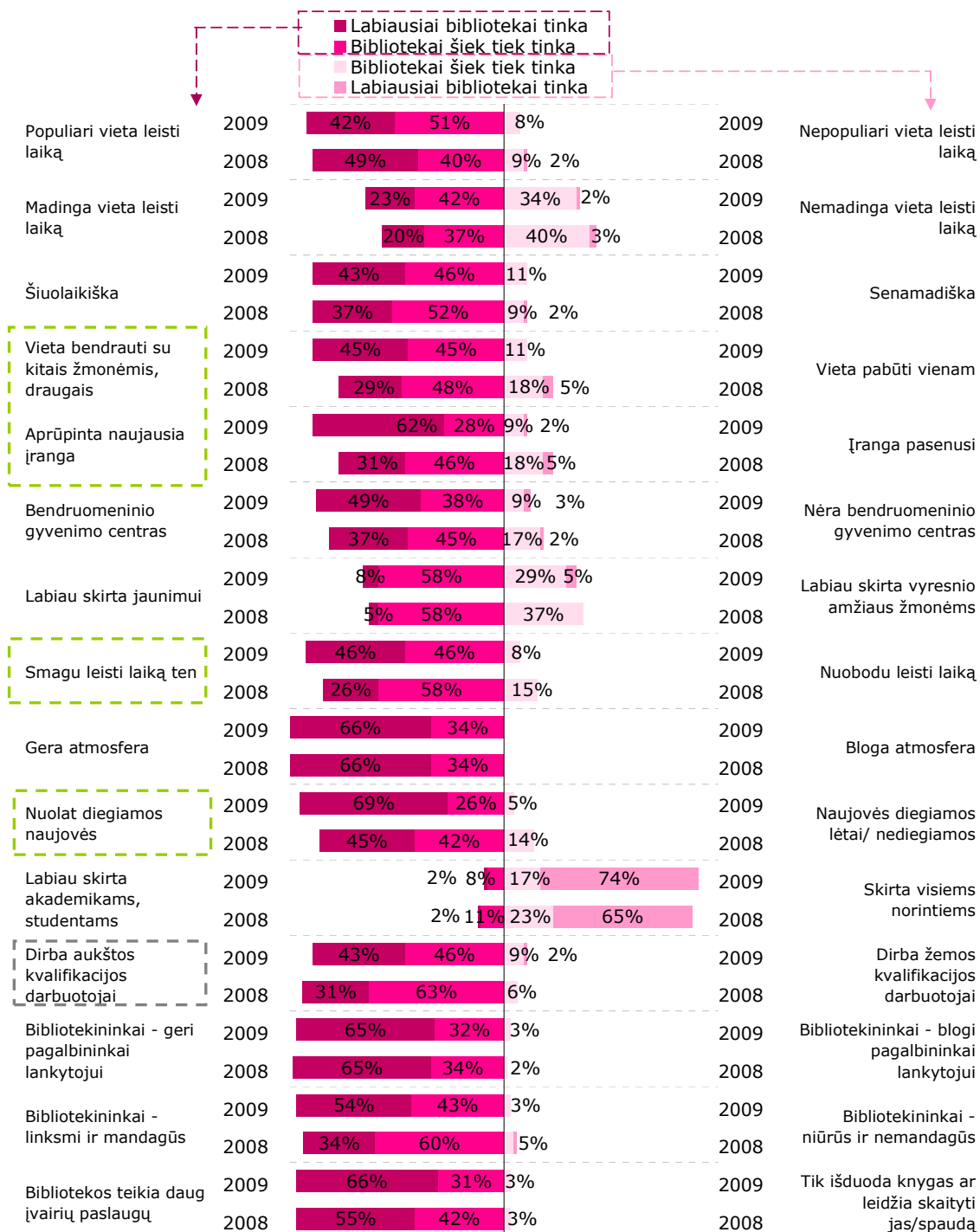
Per pastaruosius metus bibliotekos įvaizdis ženkliai pagerėjo daugeliu aspektų. Intensyviausias bibliotekos įvaizdžio teigiamas pokytis stebimas smagaus laiko praleidimo, bendravimo su kitais žmonėmis, naujausios įrangos bei naujovių diegimo atžvilgiu. Be to, biblioteka vis dažniau siejama su populiaria, madinga vieta - bendruomeninio gyvenimo centru - kurioje dirba linksmi ir mandagūs darbuotojai.

Tačiau šiais metais kiek mažiau vadovų tiki darbuotojų aukšta kvalifikacija. Santykinai dažniau aukštos darbuotojų kvalifikacijos bibliotekai nepriskiria vadovai, kurie planuoja viešos interneto prieigos plėtrą.

Šiais metais sumažėjo bibliotekos priskyrimas vien akademinėi bendruomenei, kas kaip tik pabrėžia bibliotekos visuomeniškumą ir neturėtų būti laikoma trūkumu.

Įvaizdinės bibliotekos savybės

% skaičiuojamas nuo miestuose dirbančių bibliotekininkų

9. Išvados ir apibendrinimai

Visą tyrimo metu gautą informaciją galima suskirstyti į dvi dalis: (1) faktinė informacija apie realius pokyčius vadovų administruojamose bibliotekose bei (2) jų nuomonė apie esamą situaciją bei vykstančius procesus. Tiek vertinant visą surinktą faktinę informaciją, tiek analizuojant subjektyvius vadovų vertinimus, galima apibendrintai teigti, jog viešos interneto prieigos plėtra bei įsisavinimas vyksta sklandžiai.

Esamos padėties bei perspektyvų analizė

Pastaraisiais metais centrinėse bibliotekose bei jų filialuose mieste buvo sėkmingai įdiegtos daugelis ankstesniais metais planuotų viešos interneto prieigos vietų. Todėl artimiausioje ateityje didesnis dėmesys bus sutelkiamas kaimo bibliotekose, kuriose numatomas intensyvus viešos interneto prieigos vietų kūrimas.

Apskritai ketvirtadalis Lietuvos bibliotekų vadovų jau yra baigę viešos interneto prieigos plėtrą, t.y. neketina diegti papildomų interneto prieigos vietų nei kaimo, nei miesto bibliotekose. Tuo tarpu 75% bibliotekų vadovų diegs papildomas interneto prieigos vietas.

Viešos interneto prieigos plėtra po truputį iš miesto bibliotekų persikelia į kaimą

Su viešos interneto prieigos plėtra glaudžiai susijęs kompiuterių atnaujinimas kuris taip pat planuojamas intensyvesnis kaimo bibliotekose. Tačiau kompiuterius atnaujinti planuojama rečiau, nei diegti naujas viešos interneto prieigos vietas.

Paprastai viešos interneto prieigos plėtrą lemia finansinės priežastys ir erdvės ribojimai. Ne vienas vadovas limituoja viešos interneto prieigos vietų skaičių arba visai jų atsisako atsižvelgdamas į turimą erdvę, finansinius išteklius ar baimindamasis didelių sąnaudų, įvertinęs galimybes įsigyti reikiama įrangą bei susimokėti už interneto ryšį. Tačiau viešos interneto prieigos vietų poreikis tiek miesto, tiek kaimo bibliotekose, nepaisant intensyvios plėtros, vis dar nėra pilnai patenkintas.

Viešos interneto prieigos plėtrą įgalina vis augantis bibliotekų bei viešos interneto prieigos finansavimas. Pastarasis per 2008 metus augo labiau, nei bendras bibliotekų biudžetas. Tačiau šiek tiek nuogaštavimų dėl finansinių pajėgumų ateityje įneša didėjanti mažesniu nei ankstesnių metų bibliotekų biudžetu besiskundžiančių vadovų dalis.

Populiariausios bei numatomos stiprinti bibliotekų veiklos sritys

Viešos interneto prieigos plėtra įtakoja (o tiksliau – koreguoja) populiariausių bibliotekos teikiamų paslaugų sąrašą. Nemokamas internetas savo populiarumu pastaraisiais metais nurungė netgi tradiciškai pagrindines bibliotekos paslaugas – jis, vadovų nuomone, populiariesnis už knygų išdavimą ar periodinės spaudos skaitymą. Be to, kaimo bibliotekose tarp populiariausių paslaugų yra ir kompiuteriniai žaidimai, kurie labiausiai į bibliotekas pritraukia jauniausio amžiaus lankytojus.

viešos interneto prieigos paslaugos savo populiarumu konkuruoja su tradicinėmis bibliotekos teikiamomis paslaugomis (knygų išdavimu bei periodinės spaudos pasiūla)

Didžiausios vadovų planuojamos investicijos yra nukreiptos į interneto išteklių naudojimą – kompiuterinio raštingumo kursų organizavimas, duomenų bazių internete stiprinimas, nemokamam internetui. Tačiau nepaisant to, jog daugelis bibliotekos teikiamų paslaugų bus stiprinamos, daugeliu atvejų toks stiprinimas nenulems didesnio paslaugų populiarumo. Taip yra dėl netiesioginės vienu paslaugų skatinimo įtakos kitų paslaugų populiarumui – finansuojant kompiuterinio raštingumo kursus kartu populiarinamas bendras naudojimas kompiuteriu ar interneto galimybėmis.

Viešos interneto prieigos naudojimas, skatinimas bei nauda bendruomenei

Visas viešos interneto prieigos teikiamas naudas suskirsčius į ekonomines bei socialines, išryškėja tai, kad didesnę naudą bendruomenei vadovai sieja su socialinėmis naudomis. Vadovų nuomone didžiausia interneto prieigos teikiama nauda – bendravimo su draugais ar artimaisiais gerinimas, laisvalaikio praleidimas bei pagalba atliekant su mokslais ar studijomis susijusius darbus.

bibliotekų lankytojai naudojami ir socialinę, ir ekonominę naudą teikiančiais ištekliais; skatinami naudotis ekonomiškai naudingomis paslaugomis

Išryškėja tendencija, jog bibliotekų lankytojai patys dažniausiai tikslingai renkami socialinę naudą teikiančias veiklas (naudojamasi elektroninio bendravimo priemonėmis). Tuo tarpu bibliotekose aktyviau skatinama naudotis ekonomiškai naudingomis veiklomis (internetu ištekliais ekonominei veiklai). Toks skatinimas iš principo yra tinkamas, tikėtina, jog jis ne vien suaktyvins naudojimąsi skatinamomis paslaugomis, bet ir leis bibliotekų lankytojams atrasti kitas interneto galimybių alternatyvas. Tačiau tarp visų skatinamų paslaugų yra šiek tiek pamirštos interneto naujovės bei interneto turinio kūrimas. Šiomis paslaugomis naudojamas itin retai, o skatinimas nėra aktyvus. Žinoma, prieš skatinant šias veiklas, pirmiausiai reikia užtikrinti bibliotekų darbuotojų tinkamą pasirengimą, kuris bent jau šiuo metu nėra pakankamas.

Bibliotekininkų įgūdžiai, bei metodinė ir techninė pagalba

Bibliotekų darbuotojams prieinama metodinė pagalba daugelio vadovų nuomone tiek kaimo, tiek miesto bibliotekose yra pakankama. Tačiau ji neužtikrina būtinų pakankamų darbuotojų įgūdžių.

nepaisant prieinamos metodinės pagalbos gausos, darbuotojų įgūdžiai yra tobulintini

Geriausi bibliotekininkų gebėjimai – naudojimas kompiuteriu bei internetu ištekliais. Didžiulis visų bibliotekininkų mokymų potencialas gali būti siejamas su gebėjimais aptarnauti specialiųjų poreikių turinčius lankytojus ir gebėjimais naudotis internetu naujovėmis – šie įgūdžiai yra labiausiai ugdytini.

Kaimo bibliotekų darbuotojai gerokai atsilieka savo kompetencija nuo kolegų mieste, nors, tikėtina, jog tai - tik netolygios projekto eigos (t.y. anksčiau prasidėjusios miesto bibliotekose) sąlygotas atotrūkis, kuris, laikui bėgant, turėtų sumažėti.

Kiek glumina tai, jog bibliotekų vadovai kiek nuvertina kaimo darbuotojų įgūdžius ar metodinės pagalbos pakankamumą šiose bibliotekose, kai, tuo tarpu, patys šių filialų darbuotojai tiek savo įgūdžius, tiek metodinę pagalbą dažniau vertina pakankamais. Panaši situacija yra ir su centrinių bibliotekų bei jų filialų mieste darbuotojais, kuriuos vadovai yra linkę vertinti geriau nei jie patys. Sunku spręsti, ar tokius skirtumus lemia subjektyvus vadovybės vertinimas, ar, visgi, skiriasi pačių darbuotojų suvokiami reikalavimai jų veiklai ir įgūdžiams.

Bibliotekų teikiamos paslaugos ir įvaizdis

Daugelis bibliotekos teikiamų paslaugų per 2008 metus vadovų nuomone pagerėjo. Labiausiai pagerėjo su internetu prieigos plėtra susijusios paslaugos. Tačiau tradicinių bibliotekos paslaugų, tokių, kaip knygų asortimento bei periodinės spaudos, materialinės bazės, vadovų teigimu, suprastėjo. Visgi tai neturi neigiamos įtakos labai pozityviam bibliotekos įvaizdžiui vadovų akyse.